

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повна найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»
РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
МІЖНАРОДНИМИ НАФТОГАЗОВИМИ
КОМПАНІЯМИ**

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВм-21
Щербаков Вадим Ігорович

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Баула Олена Вікторівна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
« » 2024 р.
Гарант освітньої програми:
к.е.н., доцент
Галазюк Наталія Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра міжнародних економічних відносин

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма: Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних

відносин _____ к.е.н., доцент Олена БАУЛА

« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Щербакову Вадиму Ігоровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Реалізація цілей сталого розвитку міжнародними нафтогазовими компаніями

Керівник роботи: к.е.н., доцент Баула Олена Вікторівна

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року № 453/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «06» грудня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти України, звіти та аналітичні публікації Міністерства енергетики України та міжнародних і вітчизняних нафтогазових компаній, статистичні дані, матеріали мережі Інтернет.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):
ВСТУП. РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 1.1.

Принципи політики сталого розвитку. 1.2. Світові тенденції реалізації цілей сталого розвитку нафтогазовими компаніями. РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ

СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВИМИ КОМПАНІЯМИ. 2.1. Зарубіжний досвід реалізації стратегій сталого розвитку провідними нафтогазовими компаніями світу. 2.2.

Реалізація Глобальних цілей сталого розвитку локальними нафтогазовими компаніями світу. РОЗДІЛ 3. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ

ТЕХНОЛОГІЙ НА СВІТОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКАХ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. 3.1. Індикатори та перспективи

сучасного розвитку вітчизняного енергетичного сектору в контексті забезпечення глобальної енергетичної безпеки. 3.2. Впровадження сучасних управлінських технологій у практичну

діяльність вітчизняних нафтогазових компаній в контексті реалізації цілей сталого розвитку. ВИСНОВКИ.

5. Перелік графічного матеріалу: Лист 1. Мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження. Лист 2.

Наукова новизна дослідження. Лист 3. Концептуальні засади сталого розвитку. Напрями світової політики сталого розвитку. Лист 4. Глобальні цілі сталого розвитку. Лист 5. Класифікація

нафтогазових компаній світу. Макропринципи ефективної діяльності нафтогазових компаній. Мікропринципи ефективної діяльності нафтогазових компаній. Лист 6. ТОП-8 найдохідніших

світових нафтогазових компаній (млрд дол. США), 2023 р. ЦСР ООН в стратегії розвитку British Petroleum. Принципи формування акціонерної вартості British Petroleum. Лист 7. Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії Chevron. Принципи формування акціонерної вартості Chevron. Лист 8. Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії TotalEnergies. Принципи формування акціонерної вартості TotalEnergies. Лист 9. Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії ExxonMobil. Принципи формування акціонерної вартості ExxonMobil. Лист 10. Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії Shell. Принципи створення акціонерної цінності компанії Shell. Лист 11. Відображення ЦСР зарубіжних нафтових компаній у реалізації їх стратегій. Реалізація ЦСР світовими провідними нафтогазовими компаніями, %. Реалізація ЦСР світовими локальними нафтогазовими компаніями, %. Лист 12. Переваги України у міжнародному енергетичному секторі. Лист 13. Сучасні управлінські технології, що потребують впровадження у практичну діяльність вітчизняних нафтогазових компаній в контексті реалізації ЦСР. Лист 14. Висновки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Аналітичний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Проектний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Висновки</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Нормоконтроль</i>	доцент Баула О.В.		

7. Дата видачі завдання 04.01.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Термін виконання етапів кваліфікаційної роботи магістра	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	до 28.12.2023	<i>виконано</i>
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	до 15.06.2024	<i>виконано</i>
3	<i>Теоретичний розділ</i>	до 03.09.2024	<i>виконано</i>
4	<i>Аналітичний розділ</i>	до 28.09.2024	<i>виконано</i>
5	<i>Проектний розділ</i>	до 01.11.2024	<i>виконано</i>
6	<i>Висновки</i>	до 07.11.2024	<i>виконано</i>
7	<i>Формування списку використаних джерел</i>	до 09.11.2024	<i>виконано</i>
8	<i>Формування додатків</i>	до 12.11.2024	<i>виконано</i>
9	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	до 19.11.2024	<i>виконано</i>
10	<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи магістра</i>	до 20.11.2024	<i>виконано</i>
11	<i>Нормоконтроль</i>	до 27.11.2024	<i>виконано</i>
12	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	до 03.12.2024	<i>виконано</i>
13	<i>Представлення кваліфікаційної роботи магістра до захисту</i>	до 06.12.2024	<i>виконано</i>

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

Щербаков В.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

Баула О.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Щербаков В.І. Реалізація цілей сталого розвитку міжнародними нафтогазовими компаніями. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У кваліфікаційній роботі магістра досліджено теоретичні аспекти політики сталого розвитку, а саме: розкрито принципи політики сталого розвитку, досліджено світові тенденції реалізації цілей сталого розвитку нафтогазовими компаніями. Проведено моніторинг практики реалізації стратегій сталого розвитку нафтогазовими компаніями, зокрема: оцінено зарубіжний досвід реалізації стратегій сталого розвитку провідними нафтогазовими компаніями світу; проаналізовано реалізацію Глобальних цілей сталого розвитку локальними нафтогазовими компаніями світу. Окреслено перспективи імплементації міжнародного досвіду використання сучасних технологій на світових енергетичних ринках у вітчизняну практику в контексті реалізації цілей сталого розвитку, а саме: виокремлено індикатори та перспективи сучасного розвитку вітчизняного енергетичного сектору в контексті забезпечення глобальної енергетичної безпеки, а також здійснено окреслено напрями впровадження сучасних управлінських технологій у практичну діяльність вітчизняних нафтогазових компаній в контексті реалізації цілей сталого розвитку.

Метою дослідження є аналіз умов забезпечення та оцінки поточного рівня сталого розвитку міжнародних нафтогазових компаній у контексті їх стратегічного розвитку, а також імплементація міжнародного досвіду використання сучасних технологій на світових енергетичних ринках у вітчизняну практику в контексті реалізації цілей сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є стратегії сталого розвитку міжнародних нафтогазових компаній.

Предмет дослідження включає досвід впровадження та оцінку ефективності проєктів сталого розвитку в нафтогазових компаніях.

Методологічну основу роботи становили загальнонаукові методи, такі як узагальнення, типологізація, вимірювання, систематизація, проблемний і порівняльний аналіз, синтез, індукція, дедукція та ін.

Теоретична значущість дослідження полягає у систематизації чинників, що визначають стратегічний розвиток підприємств нафтогазової галузі, та аналізі їх стійкого розвитку.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання результатів дослідження будь-яким підприємством нафтогазової галузі для визначення шляхів подальшого стратегічного розвитку, зокрема шляхом попередньої оцінки індексу сталого розвитку та проведення рейтингування компаній.

Ключові слова: енергетичний сектор, Глобальні цілі сталого розвитку ООН, нафтогазові компанії, управлінські технології, відновлювані джерела енергії.

ANNOTATION

Shcherbakov V.I. Implementation of Sustainable Development Goals by International Oil and Gas Companies. Manuscript.

Qualification work of the master of OP «International Economic Relations» specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024.

The master's thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used.

The master's qualification thesis examines the theoretical aspects of sustainable development policy, namely: the principles of sustainable development policy are revealed, global trends in the implementation of sustainable development goals by oil and gas companies are explored. The practice of implementing sustainable development strategies by oil and gas companies was monitored, in particular: the foreign experience of implementing sustainable development strategies by the world's leading oil and gas companies was assessed; the implementation of the Global Sustainable Development Goals by local oil and gas companies of the world is analyzed. The prospects for implementing the international experience of using modern technologies on world energy markets into domestic practice in the context of realizing the goals of sustainable development are outlined, namely: the indicators and prospects of the modern development of the domestic energy sector in the context of ensuring global energy security are highlighted, and the directions for the implementation of modern management technologies are outlined in the practical activities of domestic oil and gas companies in the context of the implementation of sustainable development goals.

The purpose of the study is to analyze the conditions for ensuring and assessing the current level of sustainable development of international oil and gas companies in the context of their strategic development, as well as the implementation of international experience in the use of modern technologies on global energy markets into domestic practice in the context of the implementation of sustainable development goals.

The object of the study is the strategy of sustainable development of international oil and gas companies.

The subject of the study includes the experience of implementing and evaluating the effectiveness of sustainable development projects in oil and gas companies.

The methodological basis of the work was general scientific methods, such as generalization, typology, measurement, systematization, problem and comparative analysis, synthesis, induction, deduction, etc.

The theoretical significance of the study lies in the systematization of factors that determine the strategic development of oil and gas enterprises and the analysis of their sustainable development.

The practical value of the work lies in the possibility of using the research results by any company in the oil and gas industry to determine the ways of further strategic development, in particular by preliminary assessment of the sustainable development index and rating of companies.

Keywords: energy sector, UN Global Sustainable Development Goals, oil and gas companies, management technologies, renewable energy sources.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	11
1.1. Принципи політики сталого розвитку	11
1.2. Світові тенденції реалізації цілей сталого розвитку нафтогазовими компаніями	16
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВИМИ КОМПАНІЯМИ	23
2.1. Зарубіжний досвід реалізації стратегій сталого розвитку провідними нафтогазовими компаніями світу	23
2.2. Реалізація Глобальних цілей сталого розвитку локальними нафтогазовими компаніями світу	35
РОЗДІЛ 3. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СВІТОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКАХ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	45
3.1. Індикатори та перспективи сучасного розвитку вітчизняного енергетичного сектору в контексті забезпечення глобальної енергетичної безпеки	45
3.2. Впровадження сучасних управлінських технологій у практичну діяльність вітчизняних нафтогазових компаній в контексті реалізації цілей сталого розвитку	51
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ВСТУП

Кінець XX – початок XXI століття характеризувався низкою проблем, що виникли через тривалий глобальний розвиток економіки, орієнтованої на максимізацію прибутку та зниження витрат. До основних викликів належали глобальна зміна клімату, соціальна та гендерна нерівність, а також екологічні проблеми, які стали частиною системних криз і вимагали перегляду існуючих управлінських підходів.

Підхід, спрямований на задоволення потреб сучасності з одночасним збереженням навколишнього середовища та ресурсів для майбутніх поколінь, призвів до змін у методах управління. ООН запропонувала цілі сталого розвитку, що акцентують увагу на балансі між економічним зростанням, соціальною відповідальністю та екологічною стійкістю, і які стали пріоритетними для бізнесу та держав, орієнтованих на досягнення вигоди у поєднанні з відповідальним ставленням до довкілля та створенням благ для майбутніх поколінь.

Нафтогазова галузь відіграє важливу роль у дотриманні цілей сталого розвитку, які спрямовані на баланс між економічним зростанням, соціальною відповідальністю та захистом навколишнього середовища. Її діяльність має безпосередній вплив на кілька аспектів сталого розвитку:

— економічний розвиток: нафтогазова промисловість є важливим джерелом доходів для багатьох країн, сприяючи економічному зростанню та забезпеченню робочих місць. Завдяки значним фінансовим ресурсам, галузь може інвестувати в інновації та розвиток нових технологій, які сприяють підвищенню ефективності видобутку та переробки ресурсів;

— соціальні ініціативи: компанії в нафтогазовому секторі можуть сприяти поліпшенню умов життя місцевих громад через соціальні програми, фінансування інфраструктури та підтримку освітніх та медичних проєктів. Такі ініціативи допомагають зменшити соціальну нерівність та сприяють сталому розвитку спільнот;

— екологічна відповідальність: нафтогазова галузь має значний вплив на навколишнє середовище через викиди парникових газів та використання ресурсів. Для дотримання цілей сталого розвитку компанії прагнуть впроваджувати стратегії зниження вуглецевого сліду, впроваджують технології уловлювання та зберігання вуглецю (CCS), а також переходять до відновлюваних джерел енергії. Це дозволяє зменшити екологічне навантаження та підтримувати баланс між виробничою діяльністю та охороною довкілля;

— інновації та енергетичний перехід: для досягнення сталих цілей нафтогазова галузь інвестує в розвиток чистих технологій, досліджує альтернативні джерела енергії та диверсифікує свої виробничі процеси. Це включає використання сонячної та вітрової енергії, а також проєкти з водневими технологіями, що допомагають зменшити залежність від традиційних видів палива.

Загалом, роль нафтогазової галузі у дотриманні цілей сталого розвитку залежить від її здатності адаптуватися до сучасних вимог, використовувати екологічно безпечні технології та відповідально ставитися до соціальних та економічних наслідків своєї діяльності.

Теоретичною основою для моніторингу виконання цілей сталого розвитку міжнародними та вітчизняними нафтогазовими компаніями є роботи вітчизняних і закордонних науковців: Вижанов О., Гавриш О., Донець Д., Іонін Є., Коробка Р., Панасюк В., Паневник О., Рикованова І., Рябець Н., Сохацька О., Таранський І., Тарасенко Л., Тимків І. та ін.

Об'єктом дослідження є стратегії сталого розвитку міжнародних нафтогазових компаній.

Предмет дослідження включає досвід впровадження та оцінку ефективності проєктів сталого розвитку в нафтогазових компаніях.

Метою дослідження є аналіз умов забезпечення та оцінки поточного рівня сталого розвитку міжнародних нафтогазових компаній у контексті їх стратегічного розвитку, а також імплементація міжнародного досвіду

використання сучасних технологій на світових енергетичних ринках у вітчизняну практику в контексті реалізації цілей сталого розвитку.

Задля досягнення визначеної мети визначено та вирішено такі завдання:

- розглянути принципи політики сталого розвитку;
- дослідити світові тенденції реалізації цілей сталого розвитку нафтогазовими компаніями;
- оцінити зарубіжний досвід реалізації стратегій сталого розвитку провідними нафтогазовими компаніями світу;
- проаналізувати стан реалізації Глобальних цілей сталого розвитку локальними нафтогазовими компаніями світу;
- виокремити індикатори та перспективи сучасного розвитку вітчизняного енергетичного сектору в контексті забезпечення глобальної енергетичної безпеки;
- окреслити напрями впровадження сучасних управлінських технологій у практичну діяльність вітчизняних нафтогазових компаній в контексті реалізації цілей сталого розвитку.

Методологічну основу роботи становили загальнонаукові методи, такі як узагальнення, типологізація, вимірювання, систематизація, проблемний і порівняльний аналіз, синтез, індукція, дедукція та ін.

Теоретичною основою дослідження стали роботи вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячені стратегічному менеджменту, сталому розвитку та ефективності діяльності компаній, а також застосуванню методів для аналізу внутрішніх і зовнішніх економічних процесів.

Інформаційно-статистична база дослідження спирається на офіційні звіти та доповіді ООН щодо забезпечення сталого розвитку, публічні звіти нафтогазових компаній про досягнення, зокрема в галузі сталого розвитку, міжнародні звіти з індексів сталого розвитку, звіти про стан довкілля, а також нормативно-правові акти, що регулюють нафтогазову галузь на світовому рівні.

Наукова новизна цієї роботи полягає в проведенні всебічного дослідження впровадження цілей сталого розвитку в корпоративні стратегії міжнародних нафтогазових компаній.

Теоретична значущість дослідження полягає у систематизації чинників, що визначають стратегічний розвиток підприємств нафтогазової галузі, та аналізі їх стійкого розвитку.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання результатів дослідження будь-яким підприємством нафтогазової галузі для визначення шляхів подальшого стратегічного розвитку, зокрема шляхом попередньої оцінки індексу сталого розвитку та проведення рейтингування компаній.

Результати дослідження було представлено у матеріалах IV Міжнародного науково-практичного семінару «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій» (Луцьк, 15 травня 2024 р.): Баула О.В., Щербаков В.І. Тенденції реалізації цілей сталого розвитку світовими нафтогазовими компаніями. *Матеріали IV Міжнародного науково-практичного семінару «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій»* (15 травня 2024 р., м. Луцьк). Луцьк: ЛНТУ, 2024. С. 24-26. URL: <https://drive.google.com/file/d/1CP1Xgolm99yvFUWhKxiHNmGrFSKrBSzp/edit>.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг роботи становить 60 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Принципи політики сталого розвитку

Сталий розвиток є важливим для сучасного суспільства і привертає дедалі більше уваги дослідників. Інформація про пов'язані з ним ризики та можливості, а також про те, як компанії ними управляють, може мати велике значення для прийняття інвесторами рішень про купівлю чи продаж цінних паперів, а також для реалізації їхніх прав як акціонерів і власників облігацій. Тому доступ до актуальної інформації про сталий розвиток є ключовим для ефективності ринку та захисту інтересів інвесторів. «Більшість регулюючих органів вимагають або рекомендують розкривати таку інформацію. Навіть у тих юрисдикціях, де розкриття не є обов'язковим, багато компаній звітують про ризики та можливості, пов'язані зі сталим розвитком, через зацікавленість інвесторів у впливі екологічних і соціальних факторів на фінансові результати компаній» [1].

На світовому рівні 17 Глобальних цілей сталого розвитку ООН виступає керівництвом для держав щодо того, як провадити діяльність у довгостроковій перспективі. Окрема країна та окремі галузі (нафтогазова в тому числі) повинні досягнути цілей сталого розвитку, задля забезпечення свого стійкого економічного розвитку [2, с. 369].

Концептуальні засади сталого розвитку ґрунтуються на комплексному підході, який об'єднує економічні, соціальні та екологічні аспекти для забезпечення збалансованого розвитку суспільства. Основні концептуальні засади сталого розвитку зображено в таблиці 1.1.

Ці концептуальні засади формують основу для прийняття рішень на рівні держави, бізнесу та громади, сприяючи створенню стійкої, гармонійної системи розвитку, що відповідає сучасним викликам.

Таблиця 1.1. – Концептуальні засади сталого розвитку

Концептуальні засади	Характеристика
Баланс трьох компонентів	Сталий розвиток передбачає одночасний розвиток економіки, соціальної сфери та захисту довкілля. Жоден із цих елементів не повинен переважати за рахунок інших, щоб забезпечити довгострокову стійкість
Потреби теперішніх і майбутніх поколінь	Концепція сталого розвитку акцентує увагу на необхідності задоволення потреб сучасного суспільства без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої потреби
Ресурсоефективність	Раціональне використання природних ресурсів з мінімізацією відходів і впровадженням циклічної економіки, де ресурси використовуються повторно
Екологічна відповідальність	Включає збереження біорізноманіття, захист екосистем і впровадження технологій, що зменшують негативний вплив на навколишнє середовище
Економічна стабільність	Забезпечення економічного зростання та підвищення рівня життя населення при збереженні екологічних стандартів та соціальної стабільності
Соціальна рівність і справедливість	Політика сталого розвитку спрямована на зменшення соціальної нерівності, забезпечення рівного доступу до ресурсів, освіти, медичних послуг та інших базових потреб
Залучення громадськості	Важливим аспектом є участь громадян у процесі прийняття рішень, що стосуються сталого розвитку, забезпечення відкритості та прозорості цих процесів
Інновації та технології	Впровадження нових технологій, що сприяють ефективному використанню ресурсів і мінімізують негативний вплив на довкілля
Глобальне партнерство	Співпраця між країнами, міжнародними організаціями, бізнесом та громадянським суспільством для досягнення загальних цілей сталого розвитку
Адаптація до змін клімату	Розробка стратегій і заходів для зменшення впливу кліматичних змін та підвищення стійкості екосистем і суспільств
Освіта і підвищення обізнаності	Сталий розвиток передбачає просування освітніх програм і кампаній з підвищення обізнаності про важливість сталих практик та їх вплив на суспільство
Етичні принципи	Підтримка високих стандартів етики у веденні бізнесу та державному управлінні, що сприяє зміцненню довіри громадян та інвесторів
Моніторинг та оцінка	Регулярне відстеження та оцінка ефективності політик і стратегій у сфері сталого розвитку, коригування дій залежно від отриманих результатів

Джерело: складено за [3; 4; 5].

Світова політика сталого розвитку ґрунтується на концепції забезпечення гармонійного балансу між економічним зростанням, соціальним благополуччям та охороною навколишнього середовища. Вона розвивається на основі

глобальних ініціатив, договорів та співпраці між країнами, міжнародними організаціями та неурядовими структурами. «Основною метою політики сталого розвитку є створення умов, за яких розвиток задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь» [6].

Основні напрями світової політики сталого розвитку зображено на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 Напрями світової політики сталого розвитку

Джерело: складено за [7, с. 8-10; 8].

Основні виклики та перспективи світової політики сталого розвитку зводяться до:

— неоднорідність розвитку: не всі країни мають однакові можливості та ресурси для реалізації політик сталого розвитку. Розвинені країни мають більший доступ до фінансів і технологій, тоді як багато країн, що розвиваються,

стикаються з проблемами бідності, економічної нестабільності та екологічних ризиків;

— зміни клімату: глобальне потепління залишається одним із найважливіших викликів, що вимагають міжнародної співпраці та рішучих дій з боку країн і корпорацій;

— соціальна справедливість: Досягнення рівності та доступу до ресурсів і послуг є важливим аспектом світової політики. Залишається актуальним питання ліквідації нерівності між різними групами населення та регіонами.

Світова політика сталого розвитку постійно адаптується до нових викликів і потреб глобального суспільства. Перехід на «зелену економіку» та інтеграція новітніх технологій, таких як штучний інтелект і цифрові інструменти, сприяють підвищенню ефективності управління ресурсами та моніторингу екологічного стану. Загалом, політика сталого розвитку залишається важливим аспектом міжнародних зусиль, спрямованих на створення стійкої, безпечної та справедливої планети для нинішніх і майбутніх поколінь.

Основні принципи світової політики сталого розвитку наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. – Принципи світової політики сталого розвитку

Принцип 1	Характеристика 2
Економічна ефективність	Забезпечує економічний ріст без виснаження природних ресурсів. Це передбачає впровадження стійких бізнес-моделей, які підтримують продуктивність та прибутковість, зберігаючи ресурси
Екологічна відповідальність	Підприємства і держави повинні прагнути до мінімізації свого впливу на екосистеми, впроваджуючи чисті технології та скорочуючи шкідливі викиди
Соціальна справедливість	Політики повинні забезпечувати рівні можливості та справедливий розподіл ресурсів, щоб усі громадяни могли брати участь у суспільному та економічному житті на рівних умовах
Прозорість та підзвітність	Діяльність компаній та урядів має бути зрозумілою для громадян, включаючи публічний доступ до інформації та чіткі звіти щодо результатів сталого розвитку
Інноваційність	Стимулювання розробки та впровадження нових технологій допомагає вирішувати проблеми сталого розвитку, зменшуючи залежність від старих методів, що шкодять довкіллю

Продовження таблиці 1.2

1	2
Партнерство та співпраця	Взаємодія між державними органами, бізнесом і громадами дозволяє поєднати зусилля для досягнення спільних цілей сталого розвитку
Залучення громадськості	Сталий розвиток досягається ефективніше, коли громадськість бере участь у процесах прийняття рішень, висловлює свою думку та підтримує зміни
Довгострокове планування	Стратегічне планування передбачає врахування довгострокових наслідків для збереження ресурсів і створення стабільної економіки для майбутніх поколінь
Ефективне використання ресурсів	Передбачає застосування методів, що скорочують втрати ресурсів і підвищують їх ефективність, таких як переробка та повторне використання матеріалів
Відновлювані джерела енергії	Підтримка переходу від викопних видів палива до екологічно чистих джерел енергії, як-от сонячна, вітрова, геотермальна енергія
Охорона біорізноманіття	Захист природних екосистем та біорізноманіття має важливе значення для стійкості екологічних систем, на яких залежить життя людини
Освіта та підвищення обізнаності	Поширення знань про сталий розвиток серед населення та підготовка спеціалістів для роботи у цій сфері сприяє розширенню екологічної культури
Рівноправ'я поколінь	Зобов'язує сучасне покоління дбати про ресурси так, щоб вони залишалися доступними і для майбутніх поколінь, запобігаючи виснаженню природних запасів
Здоров'я та безпека	Встановлення високих стандартів охорони здоров'я та безпеки на робочих місцях і в суспільстві сприяє стійкому розвитку
Етика бізнесу	Дотримання моральних і правових норм забезпечує соціальну відповідальність підприємств і підтримує довіру з боку громадськості
Адаптація до змін клімату	Передбачає впровадження стратегій, що зменшують негативні наслідки кліматичних змін на інфраструктуру, економіку та екосистеми
Зменшення бідності	Реалізація програм і політик, спрямованих на боротьбу з бідністю, підвищення рівня життя і забезпечення доступу до основних послуг для всіх
Захист водних ресурсів	Раціональне використання води, збереження водних джерел та контроль за забрудненням сприяють екологічній стійкості
Сталий транспорт	Розвиток екологічно чистих транспортних рішень, таких як електричні та громадські види транспорту, знижує викиди та підтримує сталий розвиток міст
Моніторинг та оцінка	Регулярне спостереження за ефективністю політик і програм, що допомагає адаптувати стратегії сталого розвитку, робить їх більш дієвими та гнучкими

Джерело: складено за [9; 10, с. 26-27; 11].

Таким чином, Глобальні цілі сталого розвитку пропонують країнам-донорам та країнам-отримувачам спільну орієнтацію у галузях політики

сталого розвитку, яка розподіляє обов'язки між усіма сторонами. У той час як перші шість цілей стосуються завдань, які мають бути виконані на місцях у країнах-одержувачах допомоги за підтримки донорів, цілі 7 та 8 - особливо підкреслюють роль промислово розвинених країн: вони мають обов'язок створити умови, що дозволяють країнам, що розвиваються, виконувати свої зобов'язання.

Концепція ООН стосовно сталого розвитку передбачає розвиток таким чином, щоб не створювати загроз для задоволення потреб майбутніх поколінь. З часом ця концепція розвивалася, але основні цілі ООН у сфері сталого розвитку (ЦСР ООН) залишилися незмінними, зокрема заклик до того, щоб сьогодення не шкодило майбутньому. Серед основних пріоритетних сфер сталого розвитку виділяють економічну, екологічну та соціальну, а їхній баланс вважається показником сталого розвитку. Трансформації в суспільних, екологічних та економічних сферах впливають на формування стандартів для оцінки досягнення ЦСР ООН, а рівень їх досягнення визначає рейтинг країн. У процесі реалізації цих цілей з'являються нові тенденції у поведінці споживачів та зміни в їхньому розумінні потреб. Це, у свою чергу, сприяє розвитку нових маркетингових комунікацій, які допомагають підтримувати орієнтири на забезпечення ЦСР ООН на рівні споживачів (громадян, підприємств) та на рівні країни загалом. Тому дослідження цієї теми є важливим і перспективним напрямом, що знаходиться на етапі розвитку.

1.2. Світові тенденції реалізації цілей сталого розвитку нафтогазовими компаніями

Порядок денний сталого розвитку до 2030 року, розроблений ООН, включає 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), спрямованих на вирішення

найважливіших екологічних, соціальних та економічних проблем. Нафтогазова галузь має важливе значення для глобальної економіки. «У видобутку нафти і газу, геологорозвідці, транспортуванні нафтопродуктів і переробці вуглеводнів бере участь понад 33 тисячі компаній. Транснаціональні нафтогазові корпорації відіграють ключову роль у прискоренні економічного зростання країн, роблячи значний внесок у їхній ВВП» [12].

Значення Цілей сталого розвитку, передусім, полягає в їхній комплексності та глобальному характері. Якщо Цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ) були орієнтовані здебільшого на країни, що розвиваються, то ЦСР охоплюють інтереси урядів усіх країн, міжнародних компаній (де участь бізнесу є критично важливою, що відрізняє їх від ЦРТ), а також громадських і академічних організацій. «Цілі сталого розвитку відзначаються більш жорсткою та відповідальною системою моніторингу виконання показників, а також розвиненою системою фінансових зобов'язань, насамперед у рамках Офіційної допомоги розвитку» [13].

Для оцінки місця енергетичних підприємств у світовій ієрархії використовуються різноманітні критерії, зокрема тип власності, масштаб діяльності на міжнародному рівні, вертикальна інтеграція, мультиенергетичність, публічність, а також фінансові та операційні показники.

У світовій економіці транснаціональними корпораціями (ТНК), згідно з класифікацією, запропонованою експертами ООН, вважаються компанії, що мають філії та дочірні підприємства в різних країнах.

Управління багатонаціональними підприємствами на глобальних енергетичних ринках характеризується складністю та є важливим для ефективної діяльності компаній у цій галузі. Оскільки глобальний енергетичний ринок є динамічним і змінним, багатонаціональні компанії повинні продемонструвати високу гнучкість і здатність адаптуватися, щоб утримати свої позиції на ринку.

У рамках детальної класифікації нафтогазової галузі можна виділити п'ять основних груп найбільших компаній світу (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3. – Класифікація нафтогазових компаній світу

Група компаній	Назва компаній	Характеристика компаній
Енергетичні компанії	ExxonMobil, Chevron, ConocoPhillips, Shell, BP, TotalEnergies, Equinor, Eni	Транснаціональні корпорації з вертикальною інтеграцією, які здійснюють діяльність за кордоном через дочірні компанії, спільні підприємства або контрактні роботи, займаючись видобутком як відновлювальних, так і невідновлювальних енергетичних ресурсів. Це робить їх представниками мультиенергетичної галузі.
Електроенергетичні компанії	Gasde France/SUEZ, E.On, Centrica (BG), Enel, Endesa	Вертикально інтегровані ТНК регіонального рівня, що постачають електричну та теплову енергію на міжнародний та регіональний ринки. Мультиенергетичний розвиток цих компаній залишається обмеженим або відсутнім, і вони не володіють значними запасами вуглеводнів, виробляючи менше газу. Однак, вони активно імпортують і постачають газ великими обсягами.
Нові ТНК з великим потенціалом	Petrochina, CNPC, Sinopec, CNOOC, ONGC, Petrobras, Petronas, PTT	Набувають все більшої ваги на світовому енергетичному ринку. Вони стали лідерами в процесі глобалізації бізнесу, здобувши популярність завдяки вертикальній інтеграції. Ці компанії можуть працювати успішно, навіть не маючи значних вуглеводневих ресурсів. Вони значною мірою знаходяться під контролем держави через акціонерний капітал.
Компанії, що мають доступ до значних вуглеводневих ресурсів	SaudiAramco, PDVSA, Kuwait Petroleum Corporation (KPC), Sonatrach	Доступ до значних вуглеводневих ресурсів, що сприяє стабільному зростанню їхніх міжнародних операцій у галузі геолого-розвідувальних робіт і видобутку.
Місцеві нафтогазові компанії	Національна іранська нафтова компанія (NIOC), NNPC, Qatar Petroleum (QP), Іракська національна нафтова компанія (INOC), Лівійська нафтова корпорація (Libya NOC), Pemex, Abu Dhabi National Oil Company (ADNOC) та ін.	Компанії, які займаються видобутком і ведуть свою діяльність виключно в межах своїх країн

Джерело: складено за [14; 15].

Для досягнення успіху в нафтогазовій промисловості необхідно дотримуватись низки принципів (рис. 1.2).

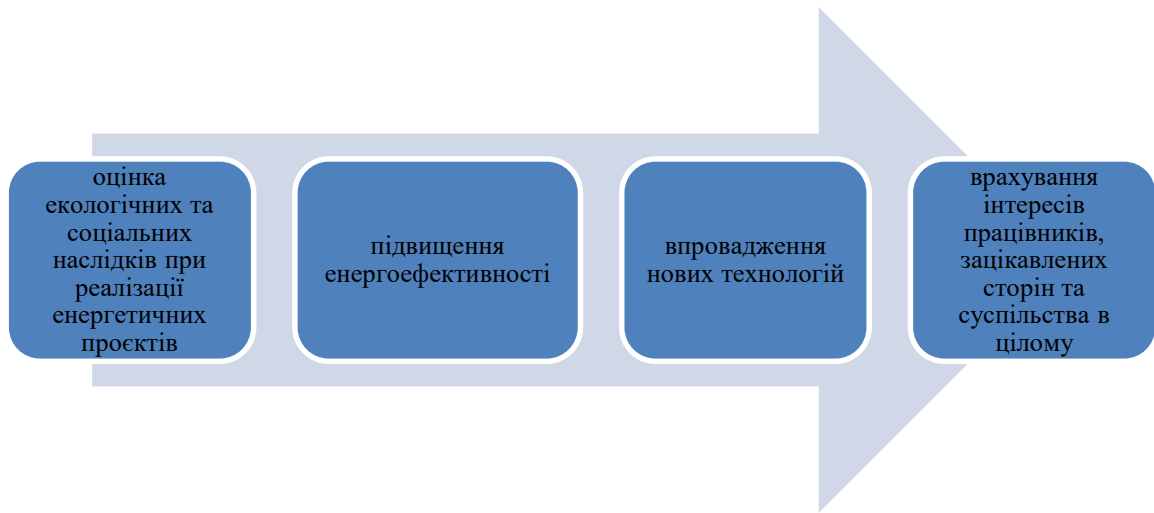

Рисунок 1.2 Макропринципи ефективної діяльності нафтогазових компаній

Джерело: складено за [14; 16].

Не менш важливими є й певні приватні принципи, які безпосередньо впливають на розвиток і зростання компаній (рис. 1.3).

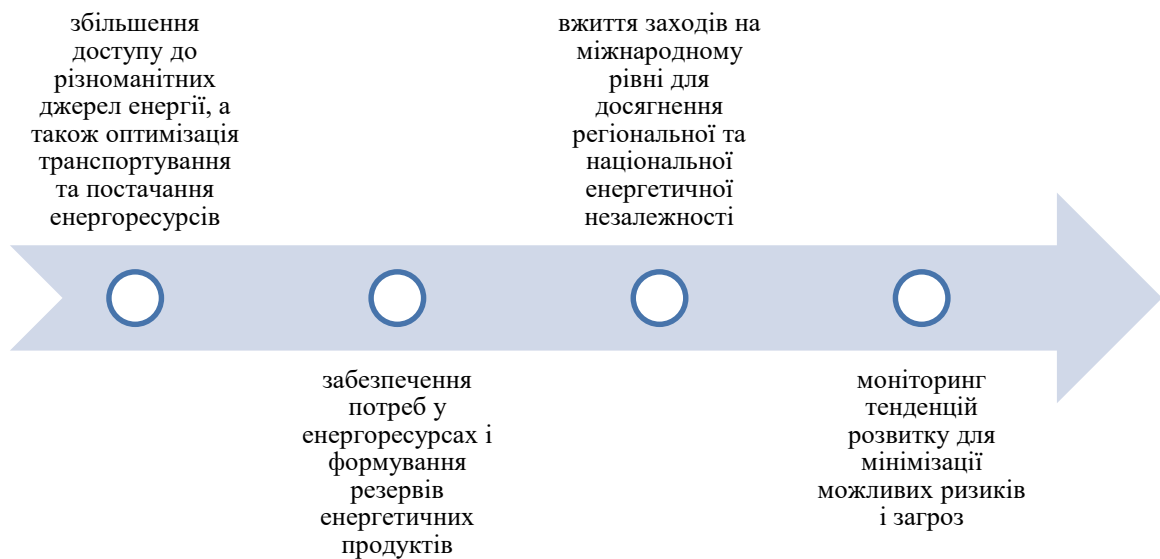

Рисунок 1.3 Мікропринципи ефективної діяльності нафтогазових компаній

Джерело: складено за [14; 17].

На даний час зростає тиск з боку суспільства на впровадження значних змін у напрямку сталого розвитку — від екологічного споживання до кліматичних протестів. У цьому контексті впровадження цілей і принципів сталого розвитку нафтовими компаніями набуває особливої важливості.

Для забезпечення довгострокової життєздатності великих нафтогазових компаній необхідно провести економічну оцінку розробки нових нафтогазових родовищ з урахуванням мінімізації екологічних наслідків для майбутніх поколінь. Крім того, потрібно знижувати негативний вплив на навколишнє середовище під час виробничих процесів, включаючи перехід на відновлювані джерела енергії та вдосконалення процесів нафтопереробки, забезпечуючи при цьому сталий розвиток нафтогазової галузі.

Цілі сталого розвитку (ЦСР) безпосередньо пов'язані з енергетикою, оскільки країни прагнуть забезпечити населення доступними та недорогими ресурсами, одночасно знижуючи викиди шкідливих продуктів вуглецевого виробництва. Ці пріоритети зміцнюються кліматичними проблемами, тому енергетичні ЦСР займають центральне місце в порядку денному ООН до 2030 року, оскільки вони відповідають вимогам основних напрямів розвитку: зниження шкідливих викидів та поліпшення благополуччя людей через забезпечення їх енергією та захист клімату планети.

Проблема сталого розвитку нафтогазових компаній є багатогранною і охоплює економіку, соціологію, екологію та різні аспекти управлінських практик (фінансових, виробничих, інвестиційних тощо). Цілі сталого розвитку підкреслюють необхідність мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище, покращення ефективності використання вуглеводнів та скорочення факельного спалювання.

Цілі сталого розвитку ООН зосереджуються на досягненні сталого розвитку, що є складним завданням, яке вимагає досягнення балансу між економічними, соціальними та екологічними інтересами. Вони орієнтовані на те, щоб бути універсальними для країн, що розвиваються, з акцентом на технологічний прогрес та ефективне використання фінансових ресурсів в контексті еколого-соціально-економічного розвитку. Реалізація цих цілей нафтогазовими компаніями не лише впливає на майбутній розвиток держав і суспільства загалом, але й визначає стратегічний напрямок компаній,

дозволяючи встановлювати пріоритети, що відображаються в їхніх корпоративних стратегіях.

Дотримання принципів сталого розвитку в нафтогазовій галузі є важливим для компаній, оскільки це безпосередньо впливає на їхню економічну діяльність.

Нафтогазова промисловість внесла суттєвий вклад у економічний розвиток, залучення місцевих громад, боротьбу з корупцією, охорону праці та безпеки, зниження викидів парникових газів і захист навколишнього середовища. Тому багато компаній інвестують значні ресурси та докладають зусиль для досягнення цілей сталого розвитку, що виходять за межі вимог законодавства.

Для досягнення ефективності в економічному, науковому та технічному розвитку важливо оптимально поєднувати ресурси та раціонально використовувати нові знання. Крім того, ефективність можна досягти і в соціальній сфері, коли результати діяльності відповідають потребам суспільства (рис. 1.4).

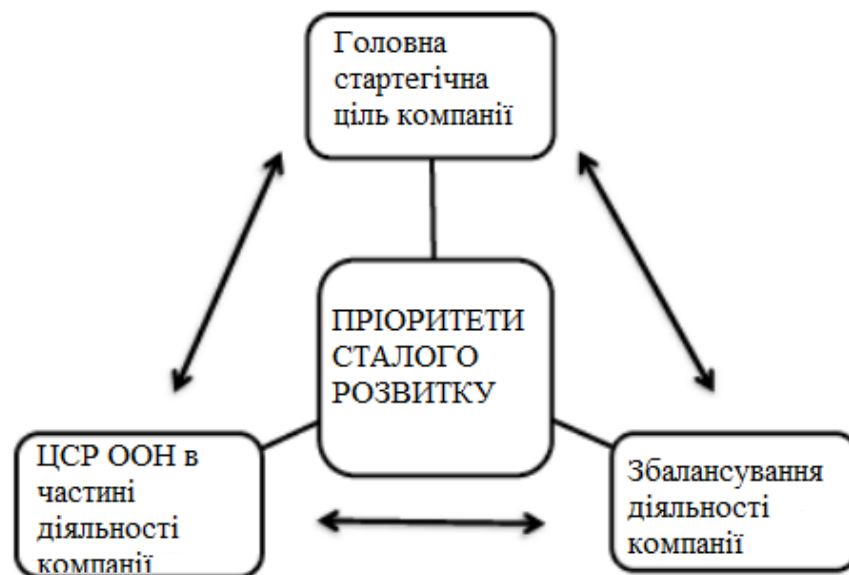

Рисунок 1.4 Аспекти, що окреслюють пріоритети і напрями сталого розвитку компанії

Джерело: складено за [18; 19].

Стратегічне управління в нафтогазовому секторі повинно враховувати складність та різноманітність внутрішніх процесів компанії, а також активно взаємодіяти з різними соціальними, економічними та екологічними аспектами зовнішнього середовища для забезпечення сталого розвитку.

При розробці стратегії сталого розвитку та зростання підприємств нафтогазового комплексу важливо враховувати ризики, пов'язані з актуальними умовами, такими як пандемії, ймовірність глобальної рецесії, енергетичний перехід, впровадження технологій Industry 4.0 в нафтогазовій галузі, а також стан мінерально-сировинної бази та інші фактори. Для успішності в нафтогазовій сфері доцільно розробити таку стратегію, яка б забезпечила стабільність фінансового стану підприємства, який би дозволяв інвестувати в розвиток задля зміцнення ресурсної та матеріальної бази в довгостроковій перспективі.

Глобальна програма кліматичної трансформації, яка спрямована на зниження викидів парникових газів і досягнення вуглецевої нейтральності, здійснює стимулюючий вплив на генерацію інноваційних технологій для контролю викидів вуглецю в атмосферу. Технологічні зміни охоплюють не тільки світовий паливно-енергетичний комплекс, а й також інші галузі, такі як транспорт, авіація, автомобілебудування, хімічна промисловість та інші.

Таким чином, питання диверсифікації енергетичних джерел стають вирішальними для розвитку національних енергетичних ринків, і багато провідних нафтогазових компаній активно долучаються до реалізації проектів із виробництва електроенергії з відновлювальних джерел. Ці компанії активно розширюють свої потужності в секторі відновлювальної енергії та прагнуть досягти вуглецевої нейтральності через свою діяльність.

РОЗДІЛ 2

МОНІТОРИНГ ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВИМИ КОМПАНІЯМИ

2.1. Зарубіжний досвід реалізації стратегій сталого розвитку провідними нафтогазовими компаніями світу

Нафтогазовий сектор займає важливе місце серед галузей, що впливають на економічний розвиток національних економік. Значення компаній цього сектору визначає потребу в забезпеченні їх безперервної роботи відповідно до цілей сталого розвитку, тобто ведення бізнесу у відповідності до принципів сталого розвитку, підтримуваних багатьма країнами та міжнародними організаціями, зокрема ООН.

Енергетичні підприємства, як одні з основних джерел викидів в атмосферу, відіграють ключову роль в енергетичному переході (перехід від забруднюючих викидів на чисту енергію), орієнтуючись на зниження викидів та очищення виробленої енергії.

На рисунку 2.1 зображено ТОП-8 найприбутковіших нафтогазових ТНК світу станом на 2023 р.

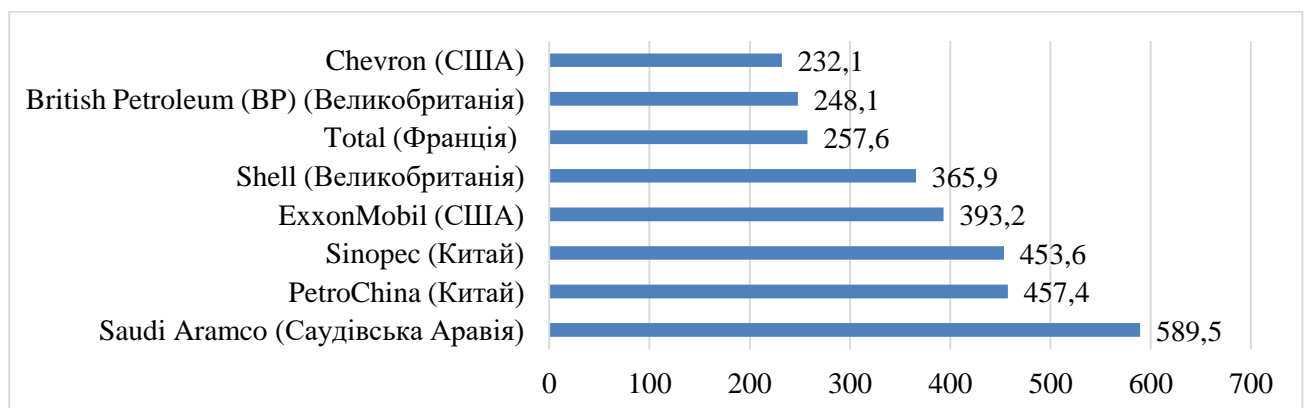

Рисунок 2.1 ТОП-8 найдохідніших світових нафтогазових компаній
(млрд дол. США), 2023 р.

Джерело: складено за [20; 21].

Компанії, дохід яких зображено на рис. 2.1, можна поділити на:

— компанії-мейджори: глобальні центри управління активами представляють собою підприємства з величезними масштабами виробництва та доходами. Наразі частка таких компаній зменшилася до 10% від загальних світових запасів нафти та газу, що призвело до зниження їх капіталізації. В умовах сьогодення ці компанії отримують вигоди від інвестицій у альтернативні джерела енергії. Крім того, успіх їх діяльності забезпечується завдяки синергії між процесами поширення кінцевої продукції, переробки нафти та надання комунальних послуг. До таких компаній належать Chevron (США), British Petroleum (BP) (Великобританія), Total (Франція), Shell (Великобританія), ExxonMobil (США);

— компанії локального рівня, які завдяки своїй територіальній приналежності поширюють свій вплив на велику територію та велику кількість людей: Saudi Aramco (Саудівська Аравія), PetroChina (Китай), Sinopec (Китай).

Для оцінки рівня сталого розвитку нафтогазових підприємств необхідно вивчити їх діяльність щодо пріоритетних ЦСР. Спочатку доцільно проаналізували діяльність компаній-мейджорів, серед яких першою була транснаціональна компанія BP – одна з найбільших світових компаній у нафтогазовій сфері.

У кожному з напрямків діяльності компанії BP закладено досягнення цілей сталого розвитку, які інтегровані у стратегію компанії. Компанія такого масштабу при організації своєї діяльності орієнтується на сталий розвиток, що для BP означає можливість внести свій вклад у процвітання людства та забезпечити надійне майбутнє для наступних поколінь.

BP щорічно публікує звіти про досягнення цільових показників у сфері сталого розвитку, а також визначає орієнтири на майбутнє. Однією з основних цілей BP є переосмислення енергетичних процесів для людства та планети, тому сталий розвиток є основою стратегії компанії.

Мета кожного елементу стратегії розвитку BP у сфері сталого розвитку не лише сформульована відповідно до ЦСР, але й є основою стратегічних цілей компанії.

Зокрема, перший блок ЦСР «Чисте виробництво ВР» націлений на досягнення нульових викидів, що дозволить зменшити вплив нафтогазової діяльності компанії на планету та людське життя. Досягнення цілей цього блоку в ВР підтверджуються результатами, зазначеними у щорічному звіті. Так, у «2022 році кількість викидів по операціях знизилася на 35%, а у виробничому процесі – на 16%, також вдалося досягти значних результатів у використанні чистої енергії, що є важливим кроком у рамках сталого розвитку» [22].

Блок «Поліпшення життя людей» в стратегії сталого розвитку компанії відповідає за поліпшення умов життя, зокрема серед співробітників ВР. Це є вагомим, оскільки у великих глобальних цілях важливо починати з самого себе, демонструючи приклад для інших.

У таблиці 2.1 наведено відображення ЦСР у стратегії розвитку ВР – компанія зосереджується на тих цілях, які найбільше відповідають її діяльності та стратегічним завданням для досягнення більшої ефективності внеску. Як видно з таблиці, компанія ВР не зосереджена лише на двох ЦСР – №2 і 10, які є частиною її стратегії (2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства. 10. Скорочення нерівності).

Таблиця 2.1. – ЦСР ООН в стратегії розвитку British Petroleum

Блок цілей	ЦСР ООН
Соціальний	Покращення життя людей 1. Ліквідація бідності. 3. Міцне здоров'я і благополуччя. 4. Якісна освіта. 5. Гендерна рівність. 6. Чиста вода та належні санітарні умови. 7. Доступна та чиста енергія. 11. Сталий розвиток міст і громад. 16. Мир, справедливість та сильні інститути.
Екологічний	Чисте виробництво компанії 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. 14. Збереження морських ресурсів. 15. Захист та відновлення екосистем суші.
Економічний	8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво. 17. Партнерство заради сталого розвитку.

Джерело: складено за [22].

Цінність для постачальників та партнерів ВР зумовлено тим, що компанія є однією з найбільших ТНК. Без акціонерної цінності ВР не мала б змоги досягати не лише ЦСР, а й також своєї стратегічної мети. В таблиці 2.2 представлені концептуальні принципи формування акціонерної вартості ВР.

Таблиця 2.2. – Принципи формування акціонерної вартості British Petroleum

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Забезпечення прозорості в діяльності, виконанні операцій, а також у роботі зі співробітниками, постачальниками та партнерами. Співпраця зі співробітниками базується на внутрішніх комунікаціях і проведенні опитувань «Пульс». Для інвесторів важливою частиною є гарантована виплата дивідендів, яка в 2022 році перевищила 4,3 млрд дол. США. Прозорість для клієнтів забезпечується за рахунок цифрових платформ та програм лояльності.
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	Сталий розвиток компанії передбачає внесок у суспільство шляхом створення нових джерел енергії, зниження викидів в атмосферу та розробки стратегічних планів для їх повного усунення, а також покращення інфраструктури та підвищення якості життя, починаючи з працівників. Це охоплює також клієнтів, постачальників та партнерів. У звіті щодо досягнення ЦСР цей аспект відображений окремим блоком. Підвищення якості життя забезпечується не лише завдяки зменшенню обсягів викидів і очищенню води, але й через значний внесок у державний бюджет у формі податкових відрахувань, які у 2022 році перевищили 5,4 млрд дол. США.
Нафтогазова діяльність	Зменшення викидів вуглецю в процесі видобутку нафти та газу за період 2019–2022 рр. дозволило скоротити обсяг на 57 млн тонн. Основна стратегія досягнення такого зниження викидів включає план зменшення видобутку нафти та газу на 40% до 2030 року.

Джерело: складено за [22].

British Petroleum є однією з найуспішніших нафтогазових компаній, що дає їй змогу не лише розширювати свою діяльність, а й шукати нові джерела отримання прибутку, орієнтуючись на майбутній розвиток. У своїй діяльності компанія базується на пріоритетних цілях сталого розвитку ООН. Подальший сталий розвиток ВР залежить від її успіху у нафтогазовому секторі на міжнародному рівні.

Американська компанія Chevron, що працює у нафтогазовій галузі, приділяє особливу увагу питанням сталого розвитку, зокрема екологічним, соціальним та управлінським аспектам. Вона дотримується суворих стандартів екологічного контролю, орієнтує свою діяльність на пріоритетність людей і

досягає поставлених цілей у відповідальний спосіб. Chevron щорічно публікує звіти про досягнення своїх цільових показників у сфері сталого розвитку, а також встановлює плани на майбутні періоди. У таблиці 2.3 наведено відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії Chevron.

Таблиця 2.3. – Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії Chevron

Блок цілей	ЦСР ООН	Зміст ЦСР в стратегії компанії
Соціальний	Реалізація цілей: 3. Міцне здоров'я та благополуччя 7. Доступна та чиста енергія	Створення інклюзивних робочих умов. Інвестування в розвиток персоналу та корпоративної культури для розкриття потенціалу працівників та стимулювання інновацій. Посилення співпраці між компаніями та урядами у сфері навчання з охорони праці, техніки безпеки та охорони довкілля. Підтримка трудових ресурсів та програм громадської охорони здоров'я в межах діяльності підприємства.
Екологічний	Реалізація цілей: 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. 14. Збереження морських Ресурсів. 15. Захист та відновлення екосистем суші.	Досягнення високої ефективності з мінімальними викидами вуглецю та парникових газів. Оптимізація енергоспоживання, перехід на джерела енергії з меншим вмістом вуглецю. План досягнення вуглецевої нейтральності з мінімальними витратами для суспільства до 2050 року. Впровадження інноваційних рішень, що допомагають клієнтам скорочувати викиди, з інвестиціями понад 8 млрд дол. США до 2028 року.
Економічний	Реалізація цілей: 8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво	Застосування сталих методів у судноплаванні по всьому ланцюгу створення вартості, впровадження палива з низьким вмістом сірки та альтернативних видів палива. Використання екологічних підходів до управління для збереження біорізноманіття. Розкриття даних про вплив клімату на судноплавання у 2024 році.

Джерело: складено за [23].

Діяльність компанії охоплює більшість ЦСР, проте Chevron зосереджується на екологічних, соціальних та управлінських аспектах, які найбільше відповідають її діяльності та стратегічним цілям, щоб максимально ефективно сприяти сталому розвитку. Chevron має багаторічний досвід у виробництві нафти, природного газу та інших продуктів, що сприяють прогресу суспільства та розвитку енергетичного майбутнього. Основною метою компанії є досягнення більшої прибутковості, зниження викидів CO₂ і підвищення

акціонерної вартості в будь-яких економічних умовах. Принципи формування акціонерної вартості Chevron відображені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Принципи формування акціонерної вартості Chevron

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Збільшення прозорості в питаннях лобіювання та участі у торгових асоціаціях. Склад Ради директорів включає спеціалістів із різноманітним досвідом у різних сферах, що сприяє підвищенню ефективності та продуктивності роботи компанії. Для інвесторів важливим фактором є обов'язкова виплата дивідендів, яка у 2020 році склала 9651 млн дол. США.
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	Сталий розвиток компанії базується на трьох ключових напрямках, кожен із яких сприяє досягненню певних ЦСР. Для цього компанія інвестує значні фінансові ресурси з метою зменшення впливу на водні ресурси до 2028 року та досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року. Реалізуються різні програми, спрямовані на покращення якості та доступності освіти та працевлаштування в компанії. Планується прив'язка бонусів співробітників до виконання етапів переходу до чистої енергетики.
Нафтогазова діяльність	Періодичний перегляд цілей сталого розвитку та внесення змін.

Джерело: складено за [23].

Chevron є однією з найбільших інтегрованих нафтогазових корпорацій у світі, яка веде діяльність не тільки в США, але й в інших країнах. Це дає змогу компанії реалізовувати свої ініціативи у сфері сталого розвитку та досягати ЦСР на міжнародному рівні. Проте, як показано в таблиці, на цьому етапі компанія не ставить перед собою низку цілей (1, 2, 4, 5, 6, 10, 11, 16, 17).

Отже, можна зазначити, що Chevron у задовільній мірі враховує основні ЦСР, визначені ООН, під час розробки корпоративної стратегії. Дотримання цих цілей впливає на процес формування акціонерної вартості компанії, демонструючи взаємозв'язок між економічними, соціальними та екологічними результатами її діяльності.

Ще одним значним гравцем нафтогазової галузі є французька компанія TotalEnergies, яка займає четверте місце за обсягом видобутку у світі. Стійкий розвиток є не тільки частиною її діяльності, а й центральним елементом стратегії компанії, адже TotalEnergies прагне покращувати добробут людей і бути прикладом для підтримки цілей ООН у сфері сталого розвитку.

З 2016 року компанія підтримує ЦСР, а в період 2018–2021 рр. регулярно визнавалася провідним учасником Світового договору ООН. TotalEnergies щорічно та щоквартально звітує про досягнення ключових показників у сфері сталого розвитку та встановлює стратегічні цілі на визначені періоди. У таблиці 2.5 відображено інтеграцію ЦСР у стратегію розвитку TotalEnergies.

Таблиця 2.5. – Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії TotalEnergies

Блок цілей	ЦСР ООН	Зміст ЦСР в стратегії компанії
Соціальний	Реалізація цілей: 3. Міцне здоров'я і благополуччя. 4. Якісна освіта. 5. Гендерна рівність. 6. Чиста вода та належні санітарні умови. 7. Доступна та чиста енергія. 16. Мир, справедливість та сильні інститути.	Забезпечення здоров'я та безпеки працівників. Запобігання значним промисловим аваріям. Розробка і впровадження системи управління ризиками. Підтримка інтеграції через працевлаштування, гідну оплату праці та навчання співробітників. Створення умов для спільного процвітання з усіма зацікавленими сторонами. Підтримка і стимулювання позитивних змін для місцевих спільнот, працівників, постачальників, клієнтів, партнерів, урядів та громадянського суспільства.
Екологічний	Реалізація цілей: 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. 14. Збереження морських ресурсів. 15. Захист та відновлення екосистем суші.	Досягнення вуглецевої нейтральності. Забезпечення доступу до чистої та доступної енергії для всіх до 2030 року. Піднесення екологічних показників у центр уваги всіх проектів для раціонального використання природних ресурсів. Охорона та управління біорізноманіттям у нових проектах. Діяльність відповідно до принципу «Уникнути-зменшити-компенсувати».
Економічний	Реалізація цілей: 8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво. 17. Партнерство заради сталого розвитку.	Орієнтація як на створення цінності проектів, так і на їх позитивний вплив.

Джерело: складено за [24].

Усі представлені цілі, розподілені по блоках, взаємопов'язані і невіддільні, оскільки їхня взаємодія добре простежується. Проте не всі 17 Цілей сталого розвитку інтегровані в діяльність TotalEnergies. На даний момент компанія ще не ставить за мету досягнення таких цілей, як 1, 2, 10 і 11.

TotalEnergies займає одне з провідних місць серед найбільших нафтогазових компаній світу та входить до «Big Oil» — групи з семи провідних світових нафтових конгломератів. Це свідчить про її надійність і значимість для

постачальників і партнерів. Відповідно, компанія має високу акціонерну вартість, оскільки її масштаби дозволяють впливати на досягнення Цілей сталого розвитку як на національному, так і на глобальному рівнях. У таблиці 2.6 представлені основні принципи формування акціонерної вартості компанії TotalEnergies.

Таблиця 2.6. – Принципи формування акціонерної вартості TotalEnergies

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Компанія демонструє відданість принципам, що лежать в основі її діяльності у сфері ЦСР. TotalEnergies розробила Кодекс поведінки, який охоплює всі операції компанії по всьому світу, включаючи: безпеку як ключову енергетичну цінність; взаємну повагу і дотримання прав людини; нульову толерантність до корупції та шахрайства; прозорість і транспарентність у всіх процесах. Компанія встановлює високий стандарт як найкращий роботодавець і відповідальний оператор.
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	TotalEnergies є лідером у сфері сталого розвитку, інтегруючи ЦСР у всі аспекти своєї діяльності. Для більш ефективного виконання цілей вони поділені на блоки. Створений Кодекс поведінки, працює система управління ризиками, і реалізується понад 8 проєктів з відновлення довкілля. Компанія організовує навчання для понад 93% своїх співробітників.
Нафтогазова діяльність	Зниження викидів парникових газів від видобутку нафти і газу за період 2015–2021 років досягло 10 млн тонн, що стало можливим завдяки скороченню видобутку на 5 млн тонн.

Джерело: складено за [24].

TotalEnergies є великою компанією нафтогазової галузі у світі, що зумовлює її можливості та необхідність участі у сталому розвитку, цілі якого лежать в основі стратегії компанії та, отже, її діяльності з 2016 року.

ExxonMobil є однією з провідних нафтових компаній у світі. Для сталого розвитку компанія надає пріоритет зменшенню ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, і прагне одночасно задовольнити світовий попит на енергію, необхідну для економічного зростання, з мінімізацією негативного впливу на довкілля. У таблиці 2.7 показано, як діяльність ExxonMobil узгоджується з Цілями сталого розвитку. Хоча компанія працює над багатьма ЦСР, її увага зосереджена на тих, які найбільше відповідають її стратегічним напрямкам, сприяючи максимальному внеску в сталий розвиток.

Таблиця 2.7. – Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії ExxonMobil

Блок цілей	ЦСР ООН	Зміст ЦСР в стратегії компанії
Соціальний	Реалізація цілей: 3. Міцне здоров'я і благополуччя. 5. Гендерна рівність. 7. Доступна та чиста енергія.	Сприяння поширенню навчання з прав людини. Забезпечення безпеки робочого середовища.
Екологічний	Реалізація цілей: 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату.	Розробка та впровадження кліматичної стратегії, спрямованої на зниження викидів, надання клієнтам продуктів, які допомагають зменшувати обсяги викидів, а також створення технологічних рішень. Боротьба з пластиковими відходами в навколишньому середовищі. Впровадження проєктів із уловлювання вуглецю та виробництва сучасного біопалива, необхідного для досягнення «чистого нуля» викидів до 2050 року. Скорочення викидів метану на 15% та зменшення обсягу смолоскипного спалювання на 25% до 2024 року. Зниження інтенсивності виробництва для скорочення викидів парникових газів на 15–20% до 2025 року.
Економічний	Реалізація цілей: 8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво. 17. Партнерство заради сталого розвитку.	Збільшення кількості жінок на керівних посадах. Фінансування заходів для задоволення потреб у сфері охорони здоров'я, освіти та економічного розвитку.

Джерело: складено за [25].

Значущість кожного блоку визначається тим, що реалізація ЦСР є основою їх діяльності та відіграє ключову роль у стійкому розвитку. ExxonMobil дотримується принципів відповідального та сталого розвитку у своїй діяльності, поширюючи ці принципи і серед своїх працівників.

ExxonMobil – одна з найбільших нафтових компаній у світі, що підкреслює її важливість для клієнтів, постачальників та партнерів. Вона також входить до числа найбільших корпорацій за ринковою капіталізацією, що дозволяє впроваджувати сталий розвиток на великій географічній площі (наразі – у 45 країнах). У таблиці 2.8 наведено основні принципи створення акціонерної вартості компанії ExxonMobil.

ExxonMobil, як одна з провідних компаній, має значну акціонерну вартість, обумовлену успішністю її нафтової діяльності. Довіра клієнтів і партнерів

сприяє підтримці впровадження принципів сталого розвитку, які інтегровані в діяльність компанії.

Таблиця 2.8. – Принципи формування акціонерної вартості ExxonMobil

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Зосередження на створенні ділового середовища, що підтримує довгострокове зростання. Впровадження політики високих етичних стандартів і сприяння відкритості. Здійснення контролю за діяльністю корпорації Радою директорів. Співпраця з урядами, зокрема забезпечення прозорості платежів та зниження рівня корупції.
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	Прагнення стати лідером галузі за рівнем викидів парникових газів до 2030 року. Зниження ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, з мінімальними витратами.
Нафтогазова діяльність	Зменшення викидів парникових газів на 6 млн тонн за період 2010–2019 років. Зниження кількості випадків розливу хімічних речовин.

Джерело: складено за [25].

Виконання актуальних показників сталого розвитку – основне завдання сучасних енергетичних компаній. До них відноситься і Shell, компанія яка нещодавно була найбільшою нафтогазовою компанією планети. Компанія Shell публікує щорічний звіт, в якому основну увагу приділяється прогресу у досягненні сталого розвитку на нафтогазовій галузі. У таблиці 2.9 показано, як діяльність Shell узгоджується з Цілями сталого розвитку.

Стійка стратегія Shell базується на програмі Powering Progress, започаткованій у 2021 році, яка регулює діяльність нафтогазової компанії відповідно до чотирьох основних цілей:

- раціональний розподіл капіталу Shell та створення динамічного портфеля акціонерів;
- досягнення нульових викидів у процесі видобутку нафти та газу;
- покращення якості життя людей завдяки продукції компанії та підтримка інклюзивного суспільства;
- поважне ставлення до природи: охорона навколишнього середовища, відповідальне ставлення до клімату, зменшення відходів і сприяння збереженню біорізноманіття.

Таблиця 2.9. – Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії Shell

Блок цілей	ЦСР ООН	Зміст ЦСР в стратегії компанії
Соціальний	Реалізація цілей: 3. Міцне здоров'я і благополуччя. 5. Гендерна рівність. 6. Чиста вода та належні санітарні умови. 7. Доступна та чиста енергія. 10. Зниження рівня нерівності всередині країн та між ними.	Забезпечення здоров'я та безпеки працівників. Запобігання серйозним промисловим аваріям. Розробка та впровадження систем управління ризиками. Підтримка інтеграції через працевлаштування, надання гідної оплати праці та навчання співробітників. Створення умов для спільного процвітання з різними зацікавленими сторонами. Сприяння та підтримка позитивних змін для місцевих спільнот, співробітників, постачальників, клієнтів, партнерів, державних установ і громадянського суспільства.
Екологічний	Реалізація цілей: 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. 14. Збереження морських ресурсів. 15. Захист та відновлення екосистем суші.	Досягнення мети «чистого нуля» викидів. Забезпечення доступу до чистої та доступної енергії для всіх до 2030 року. Пріоритет екологічних стандартів у всіх проєктах для раціонального використання природних ресурсів. Збереження та управління біорізноманіттям у нових проєктах. Діяльність за принципом «Уникнути-зменшити-компенсувати».
Економічний	Реалізація цілей: 8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво. 17. Партнерство заради сталого розвитку.	Спрямованість на створення цінності проєктів та забезпечення їх позитивного впливу.

Джерело: складено за [26].

Енергетичний перехід – це довгострокова концепція та складова сталого розвитку, заради якої Shell у 2021 році провела реструктуризацію та реорганізацію для зменшення викидів парникових газів. Цей перехід передбачає енергетичну революцію та перехід промисловості до «зеленої енергетики», що є екологічно безпечною.

Управління парниковими викидами є ключовим інструментом енергетичного переходу. Програма Powering Progress передбачає скорочення Shell викидів парникових газів на 50% до 2050 року (порівняно з 2016 роком). Компанія прагне виробляти електроенергію з низьким вмістом вуглецю, плануючи збільшити продажі такої електроенергії до 560 ТВт-год на рік до 2030 року (у 2021 році продажі становили 251 ТВт-год).

Мобільність передбачає розвиток виробництва біопалива. Shell планує збільшити продажі низьковуглецевого палива у 8 разів до 2030 року порівняно з 2021 роком та поставити 2 млн тонн авіаційного біопалива до 2025 року.

Відповідно до звіту, акціонерна цінність Shell формується за рахунок таких ознак (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10. – Принципи створення акціонерної цінності компанії Shell

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Створення чіткої та прозорої інфраструктури взаємодії з постачальниками та партнерами
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	Дотримання безпеки та принципів ощадливого виробництва, а також охорони навколишнього середовища в кожному енергетичному проекті
Нафтогазова діяльність	Пікові значення видобутку нафти та газу Shell досягнуто у 2019 році, тому головним завданням залишається зниження цих показників на 1-2% на рік до 2030 року (зниження шкідливого виробництва)

Джерело: складено за [26].

Shell позиціонує себе як компанію, досягла т.з. «Нафтогазового піку», що дає їй можливість безперешкодно рухатися до сталого розвитку у тому числі за рахунок зниження видобутку нафти та газу.

Таким чином, в даний час реалізація ЦСР провіднимт нафтогазовими компаніями світу є важливим аспектом їх діяльності з кількох причин:

— поліпшення репутації: реалізація ЦСР підвищує репутацію компанії серед суспільства та інвесторів, оскільки свідчить про її турботу про екологію, соціальний розвиток та безпеку для наступних поколінь;

— скорочення ризиків: ризики, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища та негативними наслідками для екології в ході орієнтації діяльності для досягнення ЦСР мінімізуються;

— доступ до нових ринків: орієнтація на дотримання ЦСР може сприяти появі нових можливостей на нових ринках, на яких стійкість та екологічна відповідальність є важливими критеріями вибору постачальників;

— навчання та розвиток персоналу: реалізація ЦСР вимагає від компанії навчання співробітників сталому розвитку та підвищення кваліфікації з метою розвитку професійних навичок;

— досягнення високої економічної ефективності: реалізація ЦСР спрямовує компанію на реалізацію стратегічних цілей та створення доданої вартості через генерування додаткової цінності, що дозволяє забезпечувати високу фінансову стійкість.

2.2. Реалізація Глобальних цілей сталого розвитку локальними нафтогазовими компаніями світу

Вагомий вплив у нафтогазовій сфері на світовому рівні здійснюють, так звані, локальні, компанії, масштаби яких поступаються провідним компаніям, однак дозволяють впливати на значну кількість суб'єктів, а також на території, які мають відношення до їх діяльності.

Китайська компанія Sinopet є одним із провідних представників кількох зазначених галузей. Вона є однією з найбільших компаній нафтогазового сектору в Китаї, займаючи друге місце за обсягами видобутку. Sinopet веде діяльність у 75 країнах, успішно реалізуючи свої проекти та сприяючи досягненню Цілей сталого розвитку (ЦСР). Компанія прагне інтегрувати екологічні та соціальні аспекти у своє управління і стратегію розвитку, зосереджуючись на модернізації, енергозбереженні, зниженні викидів, технологічних інноваціях та забезпеченні безпеки відповідно до стандартів ООН.

Основні пріоритети Sinopet у сфері сталого розвитку включають:

- перехід до «зеленого підприємства»;
- розробку та досягнення екологічних цільових показників;
- зменшення викидів і скорочення забору води;
- відновлення екологічного стану об'єктів у захищених зонах.

Компанія регулярно готує звіти щодо досягнення своїх екологічних і соціальних цілей та визначає майбутні орієнтири. Sinopres також розробила систему управління HSE та ESG, що забезпечує її прагнення до низьковуглецевого, «зеленого», безпечного та сталого розвитку, підтримуючи співпрацю з державними органами, економічними партнерами та клієнтами.

У таблиці 2.11 відображено подання ЦСР у стратегії розвитку Sinopres.

Таблиця 2.11. – Відповідність ЦСР стратегії розвитку компанії Sinopres

Блок цілей	ЦСР ООН	Зміст ЦСР в стратегії компанії
Соціальний	Реалізація цілей: 1. Ліквідація бідності. 2. Ліквідація голоду. 3. Міцне здоров'я і благополуччя. 4. Якісна освіта. 5. Гендерна рівність. 6. Чиста вода та належні санітарні умови. 7. Доступна та чиста енергія. 10. Зниження рівня нерівності всередині країн та між ними. 11. Сталий розвиток міст і громад. 16. Мир, справедливість та сильні інститути.	Призначення добровольців для боротьби з бідністю та їх фінансування дозволили вивести 8 округів із зони бідності у 2020 році. Підтримка сільського господарства та фермерських господарств сприяла підвищенню їх доходів. Забезпечення здоров'я та безпеки співробітників і клієнтів, а також заходи боротьби з пандемією COVID-19 були пріоритетом. Проводилися тренінги для працівників, модернізувалися освітні установи в бідних регіонах, впроваджувалася стипендіальна підтримка. Засновано Комітет із захисту прав жінок, забезпечуючи відсутність дискримінації при прийомі на роботу та просуванні по службі. Оптимізована стратегія водопостачання, зменшено використання прісної води. Інвестування в інноваційні енергетичні підприємства сприяло розвитку екологічно чистих джерел енергії. Було запроваджено заборону дитячої та примусової праці, а також будь-яких форм дискримінації. Інвестування у будівництво доріг у сільській та міській місцевості підтримувало інфраструктурний розвиток. Компанія дотримувалася принципів етичного ведення бізнесу та реалізувала політику «нульової терпимості» до корупції.
Екологічний	Реалізація цілей: 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. 14. Збереження морських ресурсів. 15. Захист та відновлення екосистем суші.	Досягнення вуглецевої нейтральності. Забезпечення загального доступу до чистої та доступної енергії до 2030 року. Пріоритезація екологічних показників у всіх проєктах для раціонального використання природних ресурсів. Управління біорізноманіттям під час реалізації нових проєктів. Дотримання принципу «уникнути, зменшити, компенсувати».
Економічний	Реалізація цілей: 8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво. 17. Партнерство заради сталого розвитку.	Вкладання коштів у місцевий економічний розвиток та створення робочих місць. Фінансування досліджень і розробок, будівництво інтелектуальних заводів і тестування цифрових заправних станцій. Поліпшення управління HSSE для забезпечення безпеки на робочому місці. Підтримка співпраці у сфері досліджень та інвестиції у взаємовигідний промисловий розвиток.

Джерело: складено за [27; 28; 29].

Стратегія сталого розвитку Sinopet охоплює всі Цілі сталого розвитку ООН, що підтверджує повну підтримку компанією міжнародних ініціатив та активне сприяння їх реалізації. До досягнень і відзнак компанії у сфері сталого розвитку належать:

- протягом десяти років Sinopet зберігає статус китайської моделі низьковуглецевого розвитку;
- нагороджена званням екологічно та соціально відповідального підприємства;
- входить до ТОП-50 китайських підприємств, відзначених за боротьбу з бідністю.

Sinopet також є однією з найбільших компаній за версією Forbes Global за 2022 рік і займає друге місце за обсягами видобутку нафти та газу в Китаї. Акціонерна вартість є важливою для того, щоб компанія могла інтегрувати всі ЦСР у свою стратегію, перетворюючи їх на частину власної діяльності. Це сприяє не тільки відповідності ЦСР, але й зміцненню фінансового стану та підвищенню репутації як у країні, так і на міжнародній арені.

Принципи формування акціонерної вартості компанії Sinopet відображені у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12. – Принципи створення акціонерної цінності компанії Sinopet

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Компанія вдосконалює корпоративне управління, посилює управління ризиками та комплаєнс-менеджмент (відповідність будь-яким зовнішнім або внутрішнім нормам чи вимогам). Дотримується принципу «Чиста енергія – краще життя». У 2022 році було виплачено дивіденди на суму понад 1294 млн юанів.
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	Досягнення ЦСР підтримується значними внесками до державного бюджету у вигляді податкових відрахувань, інвестицій та фінансування регіонів з низьким рівнем доходів, а також розвитком інфраструктури. Стратегія стійкого розвитку компанії спрямована на внесок у суспільство шляхом створення нових джерел енергії, зниження викидів і реалізації планів щодо їх повного усунення. Крім того, компанія покращує інфраструктуру, що позитивно впливає на якість життя, починаючи зі своїх співробітників і поширюючи це на клієнтів, постачальників та партнерів.
Нафтогазова діяльність	У рамках ініціативи «зелене підприємство» за період 2018–2023 рр. компанія скоротила викиди вуглецю на 12,6 млн тонн і знизила викиди парникових газів на 0,58 млн тонн.

Джерело: складено за [27; 28; 29].

Одним із ключових представників нафтогазового сектору, що має значний вплив на атмосферу та екологію, є одна з найбільших світових національних нафтових компаній — Saudi Aramco. Її масштабна діяльність дозволяє впливати на численних співробітників і великі території, що пов'язані з її операціями.

Компанія щороку публікує звіти про досягнення у сфері сталого розвитку та визначає плани на наступні періоди. Saudi Aramco дотримується принципів сталого розвитку, вбачаючи в них майбутнє та прагнучи його досягти, вирішуючи глобальні екологічні та соціальні проблеми.

Saudi Aramco запровадила модель управління сталим розвитком, яка поєднує цілі сталого розвитку з корпоративною бізнес-стратегією та завданнями. У таблиці 2.13 наведено, як ЦСР інтегровані в стратегію розвитку компанії. Основна увага у діяльності компанії зосереджена на безпеці та створенні міцної основи для досягнення ЦСР. Для цього Saudi Aramco розробила власну концепцію сталого розвитку, яка передбачає співпрацю з державними структурами, економічними партнерами та клієнтами.

Таблиця 2.13. – Цілі сталого розвитку ООН, відображені у стратегії розвитку Saudi Aramco

Блок цілей	ЦСР ООН	Зміст ЦСР в стратегії компанії
Соціальний	Реалізація цілей: 3. Міцне здоров'я і благополуччя. 5. Гендерна рівність. 6. Чиста вода та належні санітарні умови. 7. Доступна та чиста енергія.	Залучення талантів і збільшення представництва жінок серед працівників.
Екологічний	Реалізація цілей: 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. 14. Збереження морських ресурсів. 15. Захист та відновлення екосистем суші.	Протидія опустелюванню, збереження морських екосистем. Орієнтація на використання відновлювальних джерел енергії. Постійна оцінка корпоративних ризиків, кліматичних стратегій і планів щодо декарбонізації.
Економічний	Реалізація цілей: 8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво.	Підтримка малого та середнього бізнесу.

Джерело: складено за [30; 31].

Безпека є ключовою цінністю Saudi Aramco та важливою частиною корпоративної культури, що забезпечує безпечне робоче середовище, орієнтоване на розвиток потенціалу співробітників.

Завдяки своїй акціонерній вартості Saudi Aramco інтегрувала більше половини ЦСР у свою стратегію, що дозволяє не лише відповідати цим цілям, але й підвищувати фінансові результати та репутацію як на національному, так і міжнародному рівнях.

У таблиці 2.14 наведені принципи формування акціонерної вартості компанії Saudi Aramco.

Таблиця 2.14. – Принципи формування акціонерної вартості компанії Saudi Aramco

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Компанія здійснює свою діяльність, дотримуючись корпоративних цінностей та забезпечуючи безпеку своїх працівників. Прозорість у всіх аспектах діяльності, взаємодії з працівниками, постачальниками та партнерами є важливим пріоритетом.
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	Стійкий розвиток компанії включає внесок у суспільство шляхом створення нових джерел енергії, зниження викидів в атмосферу та поступового переходу на відновлювані джерела енергії. У сфері розвитку людського капіталу компанія інвестує значні кошти у розвиток талантів, заохочуючи працівників усіх рівнів підвищувати свої професійні знання та компетенції. Підтримка та залучення молодих фахівців передбачає допомогу їм у вступі до навчальних закладів.
Нафтогазова діяльність	Компанія встановила проектні та експлуатаційні порогові значення викидів сірчистого ангідриду та оксидів азоту, а також впровадила систему моніторингу цих викидів. За період 2019–2022 рр. викиди сірчистого ангідриду були скорочені на 63 тонни. Старі пальники для спалювання основного палива були замінені на нові з низьким рівнем викидів оксидів азоту.

Джерело: складено за [30; 31].

Saudi Aramco – одна з найбільших у світі нафтових компаній і провідний експортер нафти на міжнародні ринки. Це дозволяє компанії не лише розширювати свою діяльність, а й активно інвестувати в стале зростання, орієнтуючись на пріоритетні цілі сталого розвитку ООН.

Equinor – великий представник нафтогазової галузі в Європі, норвезька міжнародна енергетична компанія, що прагне до енергетичного переходу, забезпечуючи людей чистою енергією та підтримуючи прогрес. Це демонструє

повну інтеграцію ЦСР у її діяльність, оскільки компанія є учасником Глобального договору ООН.

Equinor приділяє велику увагу благополуччю суспільства та захисту навколишнього середовища, що відображено в її звітах щодо сталого розвитку, які публікуються щорічно та щоквартально.

У таблиці 2.15 показано відповідність між ЦСР та стратегічними цілями Equinor. Компанія охоплює більшість ЦСР, проте зосереджується на тих, що найбільш узгоджені з її діяльністю та стратегією для забезпечення більш ефективного внеску в стале зростання.

Таблиця 2.15. – Співвідношення ЦСР ООН і цілей Equinor у стратегії розвитку

Блок цілей	ЦСР ООН	Зміст ЦСР в стратегії компанії
Соціальний	Реалізація цілей: 6. Чиста вода та належні санітарні умови. 7. Доступна та чиста енергія.	Подальше зниження викидів в атмосферу, скидів у море, аварійних розливів і відходів. Перетворення природних ресурсів на енергію для задоволення потреб людей і забезпечення прогресу суспільства. Підвищення показників безпеки. Зменшення обсягу невиконаних робіт з технічного обслуговування, критично важливих для безпеки на виробничих об'єктах. Поліпшення інклюзивних показників, які наразі залишаються низькими. Впровадження нового моніторингу дотримання прав людини для зниження ризиків примусової праці в ланцюжках поставок і створення вартості. Орієнтація на оптимізацію соціально-економічних вигод від діяльності.
Екологічний	Реалізація цілей: 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. 14. Збереження морських ресурсів.	Зниження викидів вуглецю на 50% до 2030 року. Подальше скорочення парникових газів і метану, а також зменшення інтенсивності видобутку нафти та газу. Спрямування понад 30% річних валових капітальних інвестицій на відновлювані джерела енергії та низьковуглецеві рішення до 2025 року, з планами збільшення до понад 50% до 2030 року. Підтримка збереження біорізноманіття та природних ресурсів із прагненням покращити показники та сприяти глобальній меті зупинити втрату природи до 2030 року. Здійснення додаткових заходів для демонстрації позитивного впливу.
Економічний	Реалізація цілей: 8. Гідна праця та економічне зростання. 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. 12. Відповідальне споживання та виробництво. 17. Партнерство заради сталого розвитку.	Реалізація проекту з покращення управління, підвищення обізнаності про компетентність і продуктивність у сфері дотримання екологічних норм.

Джерело: складено за [32; 33].

У стратегії сталого розвитку Equinor відображаються не всі існуючих ЦСР ООН, що говорить про підтримку міжнародної організації і всілякому сприянні та реалізації цих цілей за своїми можливостями, так як в даний час компанія розширюється і прагне збільшувати обсяги видобутку, що планує компенсувати збільшенням відрахувань на розвиток відновлюваних джерел енергії.

У 2021 році визначено короткострокові рішення та середньострокові орієнтири на підтримку «чистого нуля» до 2050 року. Також був запущений корпоративний проект із запобігання великим промисловим аваріям.

У таблиці 2.16 подано принципи формування акціонерної вартості компанії Equinor.

Таблиця 2.16. – Принципи формування акціонерної вартості компанії Equinor

Вид діяльності	Характеристика діяльності
Діяльність компанії	Посилення заходів боротьби з корупцією з метою повного її усунення як цільового показника. Підвищення рівня прийняття Кодексу поведінки серед співробітників до 95% (у 2021 році його підписали лише 84% працівників).
Впровадження ЦСР в діяльність компанії	Покращення якості життя через зменшення обсягів викидів, очищення води, а також значні внески до державного бюджету у вигляді податкових відрахувань, які у 2022 р. зросли на 91% порівняно з 2020 р. Основні стратегічні принципи діяльності компанії — безпека, висока вартість і низький рівень викидів вуглецю. Забезпечення високого зростання вартості відновлюваних джерел енергії та створення нових ринкових можливостей у сфері низьковуглецевих рішень.
Нафтогазова діяльність	Збільшення темпів і обсягів видобутку нафти та газу для розширення масштабів компанії, що може призвести до підвищення рівня викидів вуглеводнів.

Джерело: складено за [32; 33].

Equinor веде свою діяльність відповідно до принципів сталого розвитку, інтегруючи ЦСР у свою стратегію. Однак, маючи значний потенціал у нафтогазовій сфері, у 2024 році компанія планує розширення видобутку нафти та газу, що може спричинити зростання викидів вуглецю та метану. Це йде врозріз із ЦСР, тому Equinor має намір компенсувати цей вплив за рахунок значних інвестицій у створення відновлюваних джерел енергії. Загалом компанія активно підтримує стійкий розвиток, будучи учасником Глобального договору ООН.

Порівняльний аналіз, проведений на основі офіційних звітів міжнародних провідних та локальних нафтогазових компаній про сталий розвиток, представлено у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17. – Відображення ЦСР зарубіжних нафтових компаній у реалізації їх стратегій

Блок цілей	ЦСР ООН	Міжнародні компанії, що реалізують ЦСР	
		Провідні	Локальні
Соціальний	1. Ліквідація бідності.	British Petroleum	Sinopec
	2. Ліквідація голоду.	-	Sinopec
	3. Міцне здоров'я і благополуччя.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, ExxonMobil, Shell	Sinopec, Saudi Aramco
	4. Якісна освіта.	British Petroleum, TotalEnergies	Sinopec
	5. Гендерна рівність.	British Petroleum, TotalEnergies, ExxonMobil, Shell	Sinopec, Saudi Aramco
	6. Чиста вода та належні санітарні умови.	British Petroleum, TotalEnergies, Shell	Sinopec, Saudi Aramco, Equinor
	7. Доступна та чиста енергія.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, ExxonMobil, Shell	Sinopec, Saudi Aramco, Equinor
	10. Зниження рівня нерівності всередині країн та між ними.	British Petroleum, Shell	Sinopec
	11. Сталий розвиток міст і громад.	British Petroleum	Sinopec
	16. Мир, справедливість та сильні інститути.	British Petroleum, TotalEnergies, Shell	Sinopec
Екологічний	13. Пом'якшення наслідків зміни клімату.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, ExxonMobil	Sinopec, Saudi Aramco, Equinor
	14. Збереження морських ресурсів.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, Shell	Sinopec, Saudi Aramco, Equinor
	15. Захист та відновлення екосистем суші.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, Shell	Sinopec, Saudi Aramco
Економічний	8. Гідна праця та економічне зростання.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, ExxonMobil, Shell	Sinopec, Saudi Aramco, Equinor
	9. Промисловість, інновації та інфраструктура.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, ExxonMobil, Shell	Sinopec, Saudi Aramco, Equinor
	12. Відповідальне споживання та виробництво.	British Petroleum, Chevron, TotalEnergies, ExxonMobil, Shell	Sinopec, Saudi Aramco, Equinor
	17. Партнерство заради сталого розвитку.	British Petroleum, TotalEnergies, ExxonMobil, Shell	Sinopec, Equinor

Підсумки з пріорітизації у досягненні ЦСР зарубіжними нафтовими компаніями представлені на рис. 2.2.

Для побудови підсумкової діаграми враховувалася загальна кількість розглянутих у параграфі 2.1 міжнародних провідних компаній, які реалізують ЦСР.

Підсумки з пріоритизації у досягненні ЦСР локальними закордонними нафтовими компаніями представлені у таблиці 2.17 та на рис. 2.3. Для побудови підсумкової діаграми враховувалася загальна кількість розглянутих вище локальних компаній, що реалізують ЦСР.

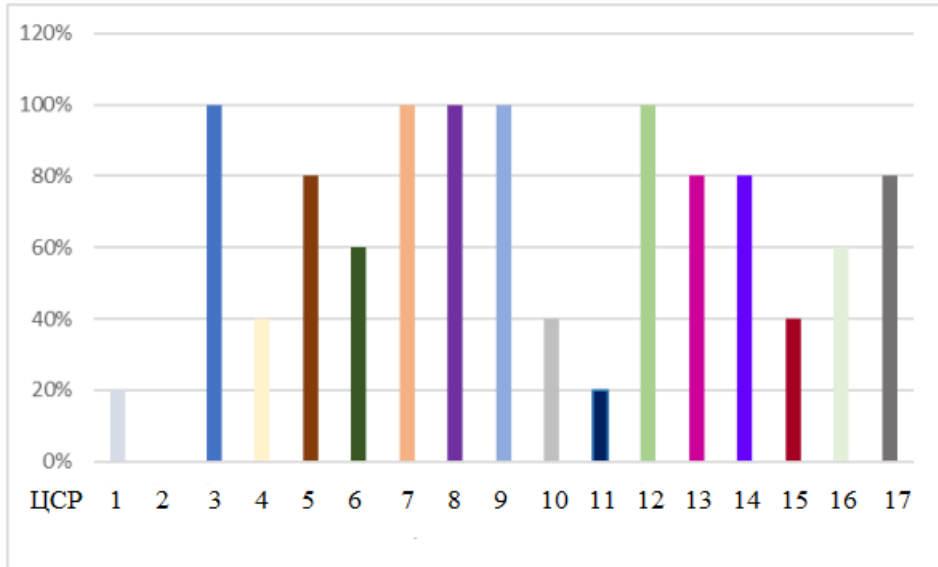

Рисунок 2.2 Реалізація ЦСР світовими провідними нафтогазовими компаніями, %

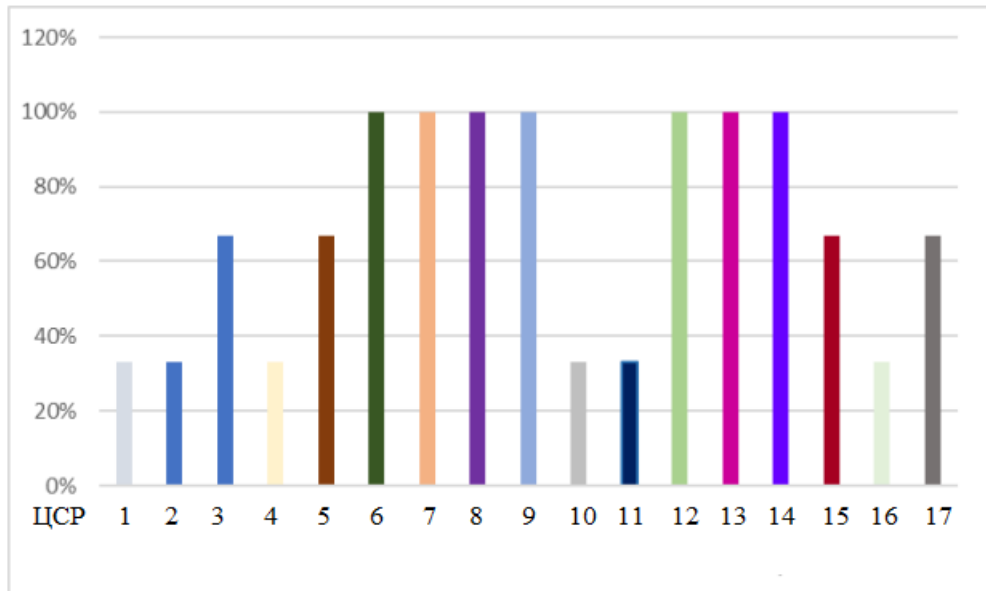

Рисунок 2.3 Реалізація ЦСР міжнародними локальними нафтогазовими компаніями, %

Реалізація ЦСР у провідних міжнародних та локальних нафтогазових компаніях має певні відмінності. Зокрема, серед провідних компаній відсутня орієнтація на Ціль №2, тоді як локальні компанії приділяють їй увагу. Цілям №4 та 17 локальні компанії відводять значно менше уваги, ніж провідні. Цілі №6, 7, 8, 9 та 12 є однаково пріоритетними для всіх компаній, незалежно від масштабу їхньої діяльності.

Таким чином, для нафтових компаній найбільшу пріоритетність у стратегічних планах мають Цілі №7, 8, 9, 12 та 13. Найменш пріоритетними вважаються Цілі №1, 2, 10 та 11.

РОЗДІЛ 3

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СВІТОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКАХ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

3.1. Індикатори та перспективи сучасного розвитку вітчизняного енергетичного сектору в контексті забезпечення глобальної енергетичної безпеки

Українські нафтогазові підприємства займають важливе місце на глобальному енергетичному ринку завдяки своєму стратегічному розташуванню, розвиненій інфраструктурі та значному потенціалу у видобутку й транспортуванні енергоресурсів. Україна є важливим транзитним вузлом для постачання природного газу до Європи, що підкреслює її роль як ключового елемента енергетичної безпеки Європи. Протяжність газотранспортної системи країни та її здатність до транспортування великих обсягів газу роблять її незамінною в енергетичному ланцюгу Європи. Повномасштабне вторгнення агресора в Україну призвело до нестабільності, насильства та масштабної людської трагедії, яка вплинула на весь світ, включаючи глобальний енергетичний сектор і його безпеку. Сьогодні питання енергетичної безпеки є актуальними, і підходи до їх вирішення можуть викликати конфлікти через запровадження санкцій проти постачань енергії з РФ та необхідність диверсифікації джерел. Перед Україною стоять важливі виклики: розширення ядерної енергетики для зміцнення енергобезпеки, впровадження нових технологій та розробка альтернатив до відключень електроенергії.

Аналізуючи сучасні тенденції у світовій енергетиці, можна стверджувати, що Україна займає важливу позицію у міжнародному енергетичному просторі та сприяє енергетичній безпеці інших країн (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 Переваги України у міжнародному енергетичному секторі
Джерело: складено за [34; 35; 36].

З березня 2022 р. українські електромережі та країн ЄС працюють у синхронізованому режимі, що сприяє збільшенню експорту електроенергії, забезпечуючи дохід виробникам та підтримку внутрішнього енергоринку. Загалом, енергетичний сектор України є важливим компонентом світового енергетичного ринку завдяки своїм ресурсам та географічному положенню, що робить її стратегічним партнером у цій галузі.

Війна негативно впливає на функціонування українського енергетичного сектору. Через своє фінансове, гуманітарне та геополітичне значення об'єкти енергетичної інфраструктури особливо вразливі до російських атак. Попри це,

українська енергетична система демонструє високу стійкість, а фахівці енергетичної галузі вирізняються винятковою відданістю забезпеченню стабільної роботи навіть у воєнний час.

«Питання енергетичної безпеки, енергоефективності та енергозбереження, разом із забезпеченням енергоресурсами, є ключовими для стабільності функціонування країни, регіону чи спільноти, що робить їх пріоритетним аспектом національної політики. Незважаючи на важливість цих завдань, за останнє десятиліття заходи були реалізовані фрагментарно, а використання енергоресурсів залишається надмірним» [37]. Підтримка стабільного попиту на енергоресурси, зниження імпортової залежності та впровадження заходів з енергоефективності на рівні місцевого самоврядування і державних органів все ще недостатні (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 Детермінанти недостатнього рівня енергоефективності української економіки

Джерело: [37].

На початку 2020 року в Україні було представлено концепцію переходу до «зеленої» енергетики до 2050 року. Її створення пов'язане з істотною зміною

підходів до глобального енергетичного розвитку, що включає новий «зелений» енергетичний перехід з акцентом на боротьбу зі зміною клімату та сталий економічний розвиток. Такі зміни вплинуть на країни-партнери України, зокрема на держави-члени ЄС, де вже була розроблена оновлена кліматична та енергетична політика [38].

Через повномасштабну війну та атаки на енергетичну інфраструктуру у 2022 році питання енергетичної безпеки стало пріоритетним для українського населення. «У зв'язку з цим на національному рівні, за участю міжнародних експертів, був розроблений 10-річний план відновлення, який передбачає розвиток відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) та створення нових механізмів інвестування за підтримки держави в енергетичному секторі. Ця підтримка сприятиме збереженню виробництва відновлюваної енергії на рівні місцевих громад» [39].

Реалізація політики у сфері енергоефективності є складним завданням, що вимагає дієвих механізмів для впровадження, зокрема спеціалізованих установ або кількох організацій. Часто державні зусилля, разом із необхідними людськими та фінансовими ресурсами, не забезпечуються належною підтримкою, що особливо актуально для України як держави в процесі трансформації. В Україні застосовуються різноманітні інструменти політики – від інформаційної підтримки до фінансових стимулів, фіскальних заходів і регулюючих дій. Проте їх використання на національному рівні залишається нерівномірним і незбалансованим. Важливо краще використовувати переваги підвищення енергоефективності для навколишнього середовища як у глобальному контексті (шляхом зменшення впливу на зміну клімату), так і на місцевому рівні (через скорочення впливу локальних забруднювачів).

У сучасному світі зростаючі виклики в галузі енергетики, зокрема необхідність забезпечення надійного енергопостачання та мінімізації екологічного впливу, стимулюють країни впроваджувати найкращі світові практики та інновації. Використання міжнародного досвіду дозволяє не лише підвищити конкурентоспроможність українських підприємств, але й сприяє реалізації стратегії

сталого розвитку, що поєднує економічне зростання із захистом довкілля та соціальною відповідальністю.

Україна може взяти за основу приклади країн, які вже впровадили передові управлінські рішення в енергетичній сфері. Це включає інтеграцію цифрових технологій, таких як аналіз великих даних, штучний інтелект та системи автоматизації, що дозволяють оптимізувати виробничі процеси, підвищити енергоефективність та зменшити втрати. Окрім цього, залучення досвіду використання відновлюваних джерел енергії в управлінських стратегіях є критичним для зменшення вуглецевого сліду. Наприклад, європейські країни показали, як можна успішно інтегрувати вітрову та сонячну енергетику в загальну енергетичну систему завдяки ефективному плануванню та управлінню.

Важливим елементом імплементації міжнародного досвіду є розвиток кваліфікованого кадрового потенціалу. Підготовка фахівців, здатних працювати з новітніми технологіями та управляти проектами з урахуванням світових стандартів, є одним із пріоритетів для українських підприємств. Це вимагає співпраці з міжнародними експертами, обміну знаннями та активної участі в освітніх програмах, орієнтованих на сучасні управлінські підходи. Інвестиції в навчання та перепідготовку персоналу сприятимуть зміцненню позицій України на світових енергетичних ринках і забезпечать поступ до цілей сталого розвитку.

В сучасних умовах розвитку сучасного вітчизняного енергетичного сектору особливої актуальності набувають питання якості, безпеки та доступності енергії. Забезпеченість належного рівня енергоефективності, стабільності та збалансованості функціонування енергетичного сегменту здійснюють вирішальний вплив стосовно досягнення високих показників соціально-економічного розвитку, а також забезпечення національної безпеки.

«У сучасному глобалізованому світі існують значні виклики стосовно перспектив глобально-енергетичної безпеки. Невизначеність та геополітичні виклики зменшують рівень здатності країни пристосовуватись до зміни клімату, реалізувати забезпечення глобальної та національної енергетичної безпеки та реагувати на багаточисленні енергетичні ризики» [40].

Конкуентоспроможні та надійні постачання критично важливих корисних копалин також можуть послабити бажання країн підвищити стандарти та зумовити більш приглушене сприйняття політики експлуатації видобутку ресурсів, яка в минулому призвела до зниження рівня добробуту країн, що розвиваються.

Відповідь на поточні події та виклики вимагає від національної економіки зокрема та світової спільноти загалом реалізації комплексного підходу до формулювання та реалізації енергетичних стратегій.

Шанси забезпечення енергетичного переходу в економіці України без ефективної міжнародної співпраці є незначні. Світове співтовариство має усвідомити нереальність забезпечити глобальну енергетичну безпеку та здійснити глобальний енергетичний перехід за умови, що країни нададуть перевагу самозабезпеченню стосовно інтеграції у цій сфері.

Також є неможливим нівелювання глобальні економічні ризики та ризики безпеки у разі, якщо країни розпочнуть втрачати вигоди взаємопов'язаних ринків як способу справитися з трансформацією ринкової кон'юнктури та подолання несподіваних потрясінь. Все це свідчить про гостру необхідність підвищення взаємодії та співробітництва країн в енергетичному секторі. Енергетичний перехід вимагає лідерства, яке встановлює більш амбітні зобов'язання у сфері клімату та енергетики. Лідерство може забезпечити трансформацію управлінського мислення. Неможливо реалізувати глобальний енергетичний перехід лише одним національним урядом чи суб'єктами одного сектору (якщо є намір декарбонізації всіх ланок ланцюжка доданої вартості). За таких умов лише державно-приватне партнерство може стати базовим компонентом стосовно забезпечення глибини та динаміки глобальних енергетичних перетворень для стабільності та стійкості.

Різноманітні стратегії, розроблені низкою інституцій та країн наголошують, насамперед, на доцільності реалізації поетапних динамічних стратегій, які передбачають кілька варіантів розвитку: збереження поточного стану до радикальної та якісної трансформації і поширення відновлюваних джерел енергії, а також при цьому пропонуються альтернативи для забезпечення енергетичної безпеки та належних показників її стійкості. Доцільно відзначити, що розроблені

альтернативи пропонують різні механізми досягнення зменшення рівнів викидів вуглецю, зміцнення енергетичної безпеки та підтримання темпів зростання світової економіки, тому вибір найоптимальнішого варіанту стратегії стосовно забезпечення енергетичної безпеки визначається специфікою країни, обсягом її енергетичних потреб та геополітичних імперативів.

Серед заходів, що мають потенціал сприяти забезпеченню глобальної енергетичної безпеки та декарбонізації економіки варто назвати:

- інвестування у науково-дослідні роботи стосовно розробки технологій, які мають нульовий або близький до нульового ступінь викидів в навколишнє середовище;

- дієва урядова та міжурядова політика щодо оподаткування екологічно «агресивні» та високоенергоємні виробництва;

- дієва урядова та міжурядова політика щодо надання стимулів для суб'єктів, що сприяють декарбонізації і т.п.

3.2. Впровадження сучасних управлінських технологій у практичну діяльність вітчизняних нафтогазових компаній в контексті реалізації цілей сталого розвитку

Сьогодні впровадження сучасних управлінських технологій є важливим фактором для успішного розвитку енергетичної галузі України як світового сегменту. Інновації у цій сфері можуть сприяти не лише стабільності та ефективності енергопостачання, але й створювати нові можливості для бізнесу та залучення інвестицій. Успішне впровадження проектів у сфері відновлюваної енергетики та газової інфраструктури може стимулювати економічне зростання та зменшити залежність України від імпорту енергії.

Для ефективного застосування сучасних управлінських технологій у енергетичній галузі необхідні наукові дослідження та розробка інноваційних

рішень. Підготовка кваліфікованих фахівців, здатних забезпечити успішне впровадження нових технологій у практичну діяльність, є також важливим аспектом.

Загалом, інтеграція міжнародного досвіду у сфері сучасних управлінських технологій є ключовим кроком для України на шляху до розвитку енергетичної галузі, забезпечення стабільного економічного зростання та реалізації ЦСР. Для досягнення цих цілей необхідно здійснювати інвестиції, проводити наукові дослідження та підготовку спеціалістів, здатних ефективно застосовувати нові технології та інноваційні рішення.

Використання сучасних управлінських технологій нафтогазовими компаніями є ключовим фактором для досягнення цілей сталого розвитку. Нафтогазова промисловість, яка має великий вплив на економіку, екологію та соціальні аспекти, стикається з важливим викликом — як продовжувати забезпечувати енергетичні потреби суспільства, одночасно зменшуючи вплив на навколишнє середовище та зберігаючи соціальну відповідальність.

Наразі в Україні здійснює діяльність декілька значних за обсягами діяльності нафтогазових компаній, які формують виробництво електроенергії та діяльність нафтопереробних заводів:

— НАК «Нафтогаз України»: державне підприємство, що спеціалізується на видобутку та транспортуванні газу та нафти, виробництві та постачанні скрапленого та природного газу для населення та промисловості [41];

— ПАТ «Укрнафта»: один з провідних концернів у сфері видобутку газу та нафти, переробки нафти [42];

— Національна акціонерна компанія «Надра України»: спеціалізація на наукових дослідженнях у сфері нафтогазової промисловості та геологорозвідувальних роботах [43].

На енергетичному ринку України представлено багато іноземних компаній (Shell, BP, ExxonMobil та ін.), які здійснюють експлуатацію нафтогазових родовищ та постачання паливно-енергетичних продуктів.

Згідно зі статистикою Міністерства енергетики України, у 2022 р. видобуток нафти склав 1,6 млн тонн, що на 4,9% менше, ніж у 2021 р. [44]. Також «у 2022 році спостерігалось зниження виробництва електроенергії на теплових електростанціях, спричинене зменшенням споживання енергоресурсів через пандемію COVID-19» [45].

Війна на Сході України з 2014 р., значно вплинула на енергетичний сектор країни. Значне ускладнення і без того складної ситуації у вітчизняній енергетичній сфері відбулося від початку повномасштабного вторгнення РФ. Через тимчасову окупацію частини нафтових і газових родовищ війна призвела до зниження видобутку нафти і газу, а також до припинення транспортування газу через Донбас. Це створило додаткові труднощі для енергетичного сектору, оскільки зменшення видобутку газу змусило Україну збільшити імпорт газу з інших країн. За статистичними даними, «у 2020 р. Україна імпортувала 13,6 млрд куб. м газу, що склало 39% від загального споживання. Скорочення видобутку нафти також створило труднощі з постачанням нафтопродуктів на внутрішньому ринку. У 2019 році Україна імпортувала 8,8 млн тонн нафти, що становило 94% загального споживання» [44].

Війна також вплинула на транспортування енергоресурсів: після окупації Криму, важливого транзитного регіону для російської нафти і газу до Європи, маршрути транспортування були змінені, а обсяги скорочені. Для прикладу, у 2020 р. транзит газу через Україну зменшився на 43% відносно 2019 р. [44]

Крім того, зниження видобутку енергоресурсів на окупованих територіях, зокрема Донбасу, збільшило залежність України від імпорту, що зробило енергетичну систему більш вразливою до зовнішніх факторів і коливань цін. Війна також ускладнила обслуговування енергетичної інфраструктури на окупованих територіях, що негативно вплинуло на рівень життя місцевого населення та посилило соціально-економічну напруженість.

Водночас «Україна активізувала діяльність на міжнародному енергетичному ринку, зокрема через експорт соняшникової олії та зерна, що є сировиною для виробництва біопалива. Країна також розширила співпрацю з

Європейським Союзом у напрямку зменшення залежності від російського газу та використання українських газосховищ для забезпечення енергетичної безпеки Європи» [46].

Важливим чинником успішного розвитку енергетичного сектору України є створення сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення прозорості та стабільності законодавства в цій галузі. У цьому контексті, прийняття та впровадження нових законів і регуляторних актів, що враховують міжнародний досвід і найкращі практики, мають потенціал позитивного впливу на залучення інвестицій та розвиток енергетики.

Одним із базових напрямів модернізації управління в енергетичній галузі є впровадження автоматизованих систем управління, які підвищують ефективність і надійність роботи енергетичних об'єктів та знижують ризики аварій та несправностей. Наприклад, системи управління енергоефективністю та моніторингу стану енергосистем дозволяють значно скоротити витрати на енергопостачання та підвищити ефективність використання енергоресурсів.

Крім того, важливим аспектом впровадження сучасних технологій управління є застосування систем прогнозування та аналізу даних, які допомагають планувати виробництво та оптимізувати використання ресурсів. Наприклад, прогнозування попиту на енергію дозволяє краще планувати виробничі процеси і забезпечувати баланс між виробництвом та попитом.

У міжнародних відносинах важливими є співпраця та обмін досвідом.

Партнерство зі світовими лідерами в галузі енергетики допомагає запроваджувати інноваційні технології та покращувати ефективність виробництва і розподілу енергоресурсів.

Важливим елементом модернізації є також розвиток інфраструктури енергетичного сектору, зокрема мереж постачання енергії та систем зберігання. Наприклад, розвиток акумуляторних систем зберігання енергії сприяє підвищенню ефективності використання відновлюваних джерел та забезпечує стабільність енергопостачання.

Для досягнення цілей сталого розвитку нафтогазовим компаніям України доцільно впроваджувати сучасні управлінські технології, що сприятимуть екологічній, економічній та соціальній стійкості.

В таблиці 3.1. наведено ключові напрями управлінських технологій із передової зарубіжної практики, що мають потенціал забезпечити ефективну реалізацію вітчизняними нафтогазовими компаніями Глобальних ЦСР ООН.

Таблиця 3.1. – Сучасні управлінські технології, що потребують впровадження у практичну діяльність вітчизняних нафтогазових компаній в контексті реалізації

ЦСР

Управлінська технологія	Характеристика
1	2
Цифровізація та автоматизація процесів	<p>Системи моніторингу та управління виробництвом. Використання систем реального часу для моніторингу роботи свердловин та обладнання дозволяє підвищити ефективність видобутку та зменшити вплив на довкілля.</p> <p>Автоматизовані системи управління енергоефективністю. Такі системи допомагають оптимізувати використання енергоресурсів та зменшити викиди парникових газів.</p>
Інтелектуальні аналітичні платформи	<p>Big Data та штучний інтелект (ШІ). Використання аналітичних платформ для прогнозування попиту, управління ризиками та оптимізації логістики дозволяє покращити прийняття рішень та знизити операційні витрати.</p> <p>Моделювання та симуляції. Платформи для створення віртуальних моделей процесів допомагають виявляти можливості підвищення ефективності роботи та зниження негативного впливу на навколишнє середовище.</p>
Технології зменшення вуглецевого сліду	<p>Системи уловлювання та зберігання вуглецю (CCS). Інвестиції у технології захоплення та зберігання вуглецю допомагають зменшити кількість викидів CO₂, що важливо для досягнення цілей сталого розвитку.</p> <p>Енергоефективне обладнання. Використання новітнього обладнання з меншим енергоспоживанням сприяє зменшенню загальних викидів.</p>
Інновації у сфері відновлюваних джерел енергії	<p>Гібридні енергетичні системи. Інтеграція відновлюваних джерел енергії, таких як сонячні та вітрові установки, в енергозабезпечення виробничих процесів допомагає скоротити споживання викопного палива.</p> <p>Біопаливо та зелений водень. Розробка та впровадження технологій з використанням альтернативних джерел палива сприяють екологічній безпеці.</p>

Продовження таблиці 3.1

1	2
Системи управління екологічним впливом	<p>Технології моніторингу довкілля. Системи спостереження за якістю повітря, води та ґрунтів навколо виробничих майданчиків допомагають знизити екологічні ризики та підвищити відповідальність компаній перед суспільством.</p> <p>Екологічна звітність та прозорість. Автоматизовані платформи для формування звітів щодо екологічних показників забезпечують відповідність міжнародним стандартам і сприяють довірі інвесторів та громадськості.</p>
Системи управління ризиками та безпекою	<p>Цифрові рішення для управління аварійними ситуаціями. Використання ШІ для прогнозування потенційних аварій та розробка сценаріїв реагування дозволяють уникнути серйозних екологічних катастроф.</p> <p>Системи навчання персоналу. Впровадження програм з використанням віртуальної реальності (VR) для тренування співробітників підвищує безпеку праці та ефективність реагування на надзвичайні ситуації.</p>

Запровадження сучасних управлінських технологій дозволить нафтогазовим компаніям України не лише відповідати сучасним викликам, а й створювати довгострокову стійку базу для розвитку у відповідності до глобальних екологічних стандартів та цілей сталого розвитку.

Основні аспекти важливості сучасних управлінських технологій:

— ефективне використання ресурсів: сучасні технології, такі як штучний інтелект, великі дані та автоматизація, допомагають оптимізувати видобуток та переробку вуглеводнів, знижуючи втрати енергії та ресурсів. Це сприяє зниженню витрат і мінімізує екологічний вплив;

— «моніторинг та контроль за викидами: використання управлінських рішень, що базуються на IoT (інтернеті речей) та датчиках, дозволяє компаніям точно відслідковувати рівні викидів вуглекислого газу та інших забруднювальних речовин. Такий підхід допомагає адаптувати стратегії для скорочення викидів і дотримання екологічних стандартів» [47];

— підвищення безпеки та зменшення ризиків: Нові технології сприяють створенню ефективних систем моніторингу для виявлення потенційних небезпек у реальному часі. Це зменшує ризики аварій та техногенних катастроф, які можуть мати катастрофічні наслідки для довкілля та суспільства;

— соціальна відповідальність та залучення громад: управлінські платформи, які інтегрують дані щодо соціального впливу та відгуків від зацікавлених сторін, допомагають компаніям краще взаємодіяти з місцевими громадами. Це підвищує прозорість та довіру, що сприяє досягненню цілей сталого розвитку;

— інновації для переходу до відновлюваної енергії: компанії активно інвестують у розробку і впровадження технологій, які сприяють розвитку альтернативних джерел енергії. Це включає вітрову та сонячну енергетику, використання водню та інших чистих технологій.

Застосування управлінських технологій дозволяє зменшити вплив на довкілля завдяки більш ефективному використанню природних ресурсів та впровадженню низьковуглецевих процесів. Окрім цього, нафтогазові компанії отримують конкурентні переваги завдяки інноваціям, що відкривають нові ринки та залучають інвестиції у стійкі проекти.

Таким чином, сучасні управлінські технології є важливим інструментом для адаптації нафтогазової галузі до вимог сучасного світу, забезпечуючи баланс між економічним зростанням, екологічною стабільністю та соціальною відповідальністю. Для зміцнення свого місця на глобальному ринку українським підприємствам необхідно інвестувати у новітні управлінські технології, інтегрувати міжнародний досвід та розвивати співпрацю з європейськими та світовими партнерами. Це включає використання цифрових платформ для моніторингу видобутку, збільшення ефективності операцій та дотримання принципів сталого розвитку. Українські нафтогазові підприємства мають значний потенціал для того, щоб залишатися важливими гравцями на глобальному енергетичному ринку. Реалізація цього потенціалу залежить від поєднання ефективної державної політики, інновацій та міжнародної співпраці.

ВИСНОВКИ

У магістерській кваліфікаційній роботі представлено спробу вирішення наукового завдання, що стосується аналізу умов забезпечення та оцінки поточного рівня сталого розвитку міжнародних нафтогазових компаній у контексті їх стратегічного розвитку, а також імплементація міжнародного досвіду використання сучасних технологій на світових енергетичних ринках у вітчизняну практику в контексті реалізації цілей сталого розвитку.

Дослідження, виконане в межах визначених завдань, дозволяє сформулювати висновки, що мають теоретико-методологічну та науково-практичну важливість.

Концепція ООН стосовно сталого розвитку передбачає розвиток таким чином, щоб не створювати загроз для задоволення потреб майбутніх поколінь. З часом ця концепція розвивалася, але основні цілі ООН у сфері сталого розвитку залишилися незмінними, зокрема заклик до того, щоб сьогодні не шкодило майбутньому. Серед основних пріоритетних сфер сталого розвитку виділяють економічну, екологічну та соціальну, а їхній баланс вважається показником сталого розвитку. Трансформації в суспільних, екологічних та економічних сферах впливають на формування стандартів для оцінки досягнення ЦСР ООН, а рівень їх досягнення визначає рейтинг країн. У процесі реалізації цих цілей з'являються нові тенденції у поведінці споживачів та зміни в їхньому розумінні потреб. Це, у свою чергу, сприяє розвитку нових маркетингових комунікацій, які допомагають підтримувати орієнтири на забезпечення ЦСР ООН на рівні споживачів (громадян, підприємств) та на рівні країни загалом. Тому дослідження цієї теми є важливим і перспективним напрямом, що знаходиться на етапі розвитку.

Питання диверсифікації енергетичних джерел стають вирішальними для розвитку національних енергетичних ринків, і багато провідних нафтогазових компаній активно долучаються до реалізації проектів із виробництва електроенергії з відновлювальних джерел. Ці компанії активно розширюють

свої потужності в секторі відновлювальної енергії та прагнуть досягти вуглецевої нейтральності через свою діяльність.

В даний час реалізація ЦСР провідними нафтогазовими компаніями світу є важливим аспектом їх діяльності з кількох причин:

— поліпшення репутації: реалізація ЦСР підвищує репутацію компанії серед суспільства та інвесторів, оскільки свідчить про її турботу про екологію, соціальний розвиток та безпеку для наступних поколінь;

— скорочення ризиків: ризики, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища та негативними наслідками для екології в ході орієнтації діяльності для досягнення ЦСР мінімізуються;

— доступ до нових ринків: орієнтація на дотримання ЦСР може сприяти появі нових можливостей на нових ринках, на яких стійкість та екологічна відповідальність є важливими критеріями вибору постачальників;

— навчання та розвиток персоналу: реалізація ЦСР вимагає від компанії навчання співробітників сталому розвитку та підвищення кваліфікації з метою розвитку професійних навичок;

— досягнення високої економічної ефективності: реалізація ЦСР спрямовує компанію на реалізацію стратегічних цілей та створення доданої вартості через генерування додаткової цінності, що дозволяє забезпечувати високу фінансову стійкість.

Реалізація ЦСР у провідних міжнародних та локальних нафтогазових компаніях має певні відмінності. Зокрема, серед провідних компаній відсутня орієнтація на Ціль №2, тоді як локальні компанії приділяють їй увагу. Цілям №4 та 17 локальні компанії відводять значно менше уваги, ніж провідні. Цілі №6, 7, 8, 9 та 12 є однаково пріоритетними для всіх компаній, незалежно від масштабу їхньої діяльності. Таким чином, для нафтових компаній найбільшу пріоритетність у стратегічних планах мають Цілі №7, 8, 9, 12 та 13. Найменш пріоритетними вважаються Цілі №1, 2, 10 та 11.

Різноманітні стратегії, розроблені низкою інституцій та країн наголошують, насамперед, на доцільності реалізації поетапних динамічних стратегій, які

передбачають кілька варіантів розвитку: збереження поточного стану до радикальної та якісної трансформації і поширення відновлюваних джерел енергії, а також при цьому пропонуються альтернативи для забезпечення енергетичної безпеки та належних показників її стійкості. Доцільно відзначити, що розроблені альтернативи пропонують різні механізми досягнення зменшення рівнів викидів вуглецю, зміцнення енергетичної безпеки та підтримання темпів зростання світової економіки, тому вибір найоптимальнішого варіанту стратегії стосовно забезпечення енергетичної безпеки визначається специфікою країни, обсягом її енергетичних потреб та геополітичних імперативів. Серед заходів, що мають потенціал сприяти забезпеченню глобальної енергетичної безпеки та декарбонізації економіки варто назвати:

- інвестування у науково-дослідні роботи стосовно розробки технологій, які мають нульовий або близький до нульового ступінь викидів в навколишнє середовище;

- дієва урядова та міжурядова політика щодо оподаткування екологічно «агресивні» та високоенергоємні виробництва;

- дієва урядова та міжурядова політика щодо надання стимулів для суб'єктів, що сприяють декарбонізації і т.п.

Сучасні управлінські технології є важливим інструментом для адаптації нафтогазової галузі до вимог сучасного світу, забезпечуючи баланс між економічним зростанням, екологічною стабільністю та соціальною відповідальністю. Для зміцнення свого місця на глобальному ринку українським підприємствам необхідно інвестувати у новітні управлінські технології, інтегрувати міжнародний досвід та розвивати співпрацю з європейськими та світовими партнерами. Це включає використання цифрових платформ для моніторингу видобутку, збільшення ефективності операцій та дотримання принципів сталого розвитку. Українські нафтогазові підприємства мають значний потенціал для того, щоб залишатися важливими гравцями на глобальному енергетичному ринку. Реалізація цього потенціалу залежить від поєднання ефективної державної політики, інновацій та міжнародної співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарафонова О., Покотилова О., Ященко І., Єфремов І. Основні тенденції та проблеми щодо політики сталого розвитку та практики корпоративного управління в світі. *Development Service Industry Management*. 2024. (1). С. 186–195. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(27\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(27)) (дата звернення: 16.06.2024).
2. Шапуров О.О. Проблеми сталого розвитку та його вплив на формування промислового потенціалу суб'єктів господарювання гірничо-металургійного сектору. *Transformation of Ukraine's economy: formation of an inclusive economy system and functionality of financial inclusion: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. Р. 369-389. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/341/9431/19661-1?inline=1> (дата звернення: 18.06.2024).
3. Даценко А. Концептуальні засади проблеми сталого розвитку національної економіки України. *Економіка та суспільство*. 2023. №57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-6> (дата звернення: 20.06.2024).
4. Мацелюх Н.П., Корж М.А. Сталий економічний розвиток України: концептуальні основи, механізми забезпечення та драйвери розвитку. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2021/7.pdf (дата звернення 20.06.2024).
5. Нестеренко В. І. Вплив сталого розвитку на зміни в застосуванні маркетингових комунікацій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Випуск 45. С. 35 - 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-45-6> (дата звернення: 22.06.2024).
6. Rahman S. U., Nguyen-Viet B. Towards sustainable development: Coupling green marketing strategies and consumer perceptions in addressing green washing. *Business Strategy and the Environment*. 2022. Vol. 1. P. 1–14.

7. Гірман А.П. Взаємозв'язок світової економіки та політики у сучасному світі: трансформація та виклики. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 2 (82). С. 7-11.
8. Гуменюк Я., Ткачов З. Інвестиції у сталий розвиток: світова практика та перспективи для України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-62> (дата звернення: 28.06.2024).
9. Strategy for financing the transition to a sustainable economy. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/strategy-financing-transition-sustainable-economy_en (дата звернення: 03.07.2024).
10. Мискін Ю., Скорик М., Параниця Н. Трансфертне ціноутворення в контексті реалізації стратегії сталого розвитку. *Український економічний часопис*. 2024. №4. С. 25–29. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-5> (дата звернення: 10.07.2024).
11. Sustainable Development Goals. United Nations. URL: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> (дата звернення: 10.07.2024).
12. What are the Sustainable Development Goals? URL: <https://www.undp.org/ukraine/sustainable-development-goals> (дата звернення: 22.04.2024).
13. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення 05.07.2024).
14. Коробка Р. В. Інвестування нафтогазовидобутку в ТНК: тенденції, еколого-економічні проблеми та пріоритети. *Проблеми економіки*. 2023. №4. С. 234–240. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-4-234-240> (дата звернення: 14.07.2024).
15. Транснаціоналізація світової економіки. Колективна монографія / О.В. Баула, Т.М. Вісіна, В.В. Вісін [та ін.]. Луцьк: Вежа Друк, 2018. 236 с.
16. Сабадаш В. Організаційно-економічні засади неконфліктної політики в енергетичному секторі. *Економіст*. 2011. № 3. С. 6–10.

17. Баула О.В., Щербаков В.І. Тенденції реалізації цілей сталого розвитку світовими нафтогазовими компаніями. Матеріали IV Міжнародного науково-практичного семінару «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій» (15 травня 2024 р., м. Луцьк). Луцьк: ЛНТУ, 2024. С. 24-26.

18. Паневник О.В. Аналіз процесів інтеграції технологій відновлюваної енергетики в нафтогазову промисловість. *Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ*. 2021. № 4(81). URL: DOI: 10.31471/1993-9973-2021-4(81)-7-15 (дата звернення: 18.08.2024).

19. Іонін Є., Тарасенко Л. Корпоративна соціальна відповідальність як запорука стабільного розвитку: аналіз підприємств нафтогазової галузі. *Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28. № 2. С. 145-154. URL: http://195.34.206.236/bitstream/123456789/306/1/%d0%a2%d0%b0%d1%80%d0%b0%d1%81%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be_%d0%9a%d0%a1%d0%9e_2018_%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%b0.pdf (дата звернення: 18.08.2024).*

20. Найбільші нафтогазові компанії світу 2023 року. URL: <https://thepage.ua/ua/rejtingi/top-8-najbilshih-naftogazovih-kompanij-svitu> (дата звернення: 18.09.2024).

21. Statista. URL: <https://www.statista.com/> (дата звернення: 18.09.2024).

22. BP Sustainability Report 2023. URL: <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/group-reports/bp-sustainability-report-2023.pdf> (дата звернення: 20.09.2024).

23. Chevron. 2023 sustainability report. URL: <https://www.chevron.com/newsroom/media/publications/corporate-sustainability-report> (дата звернення: 21.09.2024).

24. TotalEnergies. Our sustainability approach. URL: <https://totalenergies.com/sustainability/our-approach> (дата звернення: 22.09.2024).

25. ExxonMobil. Sustainability Report. URL: <https://corporate.exxonmobil.com/sustainability-and-reports/sustainability> (дата звернення: 22.09.2024).
26. Shell. Sustainability Report 2023. URL: <https://reports.shell.com/sustainability-report/2023/> (дата звернення: 23.09.2024).
27. Sinopec. Sustainable Development Report 2023. URL: <http://www.sinopec.com/listco/en/Resource/Pdf/2024032402.pdf> (дата звернення: 24.09.2024).
28. Sinopec. Sustainable Development Report 2022. URL: <http://www.sinopec.com/listco/en/Resource/Pdf/2023032506.pdf> (дата звернення: 24.09.2024).
29. Sinopec. Sustainable Development Report 2021. URL: <http://www.sinopec.com/listco/en/Resource/Pdf/2022032789.pdf> (дата звернення: 24.09.2024).
30. Aramco Sustainability Report 2023. URL: <https://www.aramco.com/-/media/publications/corporate-reports/sustainability-reports/report-2023/english/2023-saudi-aramco-sustainability-report-full-en.pdf> (дата звернення: 25.09.2024).
31. Saudi Aramco. Our approach to sustainability. URL: <https://www.aramco.com/en/sustainability> (дата звернення: 25.09.2024).
32. Equinor presents 2023 integrated Annual Report. URL: <https://www.equinor.com/news/20240321-integrated-annual-report-2023> (дата звернення: 26.09.2024).
33. Equinor. Sustainability reports archive. URL: <https://www.equinor.com/sustainability/sustainability-reports-archive> (дата звернення: 26.09.2024).
34. EU tries to stop energy treaty exit stampede. POLITICO. 20 October 2022. URL: <https://www.politico.eu/article/eu-tries-to-stop-energytreaty-exit-stampede/> (дата звернення: 30.09.2024).
35. EU moves to quit energy investment treaty. POLITICO. 7 July 2023. URL: <https://www.politico.eu/article/energy-charter-treaty-ectinvestment-europe-quit/> (дата звернення: 30.09.2024).

36. 72 Countries plus the EU, Euratom, and ECOWAS Adopt the International Energy Charter. URL: http://www.energycharter.org/news/article/72-countries-plus-the-eu-euratom-and-ecowas-adopt-the-international-energycharter/?tx_news_pi1%255Bcontroller%255D=News&tx_news_pi1%255Baction%255D=detail&cHash=6c41bf6940672cf5b390ced07fc5b0e5 (дата звернення: 03.10.2024).

37. Гавриш О. А., Вижанов О. С. Енергоефективність та сталість газотранспортної системи України в умовах євроінтеграції. *Академічні візії*. 2023. №26. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/786> (дата звернення: 04.10.2024).

38. Концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року. Науково-технічна спілка енергетиків та електротехніків України. URL: <https://www.ntseu.net.ua/stories/547-concept-2050> (дата звернення: 07.10.2023).

39. EnergyStar. URL: <https://icrpolska.com/ua/energystar/> (дата звернення: 08.10.2023).

40. Рябець Н., Тимків І. Глобальна енергетична безпека: концепт, фактори та шляхи забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2024. №61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-120> (дата звернення: 11.10.2024).

41. Нафтогаз. Сталий розвиток. URL: <https://www.naftogaz.com/sustainability> (дата звернення: 12.10.2024).

42. Укрнафта. URL: <https://www.ukrnafta.com/> (дата звернення: 13.10.2024).

43. Надра України. URL: <https://www.nadraukraynu.com.ua> (дата звернення: 14.10.2024).

44. Міністерство енергетики України. URL: <https://mev.gov.ua/> (дата звернення: 18.10.2024).

45. Панасюк В.М., Сохацька О.М. Нова енергетична модель повоєнної України: розподілена генерація та біржовий ринок електроенергії. *Економічний аналіз*. 2022. Vol. 32, №4. DOI: 10.35774/econa. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2856> (дата звернення: 18.10.2024).

46. Буряк Є.В., Редько К.Ю., Чорновол А.О., Орленко О.В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2022. № 34. С. 135–143. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617/568> (дата звернення: 20.10.2024).

47. Донець Д. М., Таранський І. П., Рикованова І. С. Виклики глобального ринку нафтопродуктів та їх вплив на національну безпеку: перспективи та ризики. *Академічні візії*. 2024. №28. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/928> (дата звернення: 22.10.2024).